

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФИСКАЛНИ САВЈЕТ

**ГЛОБАЛНИ ОКВИР ФИСКАЛНОГ БИЛАНСА И
ПОЛИТИКА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
2017. – 2019.**

Мај 2016.

Садржај

РЕЗИМЕ.....	3
УВОД.....	4
1. МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ И ПРОЈЕКЦИЈЕ ЗА ПЕРИОД 2015.-2019.....	4
РЕАЛНИ СЕКТОР	5
ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА У БИХ 2016-2019.	7
ТРЖИШТЕ РАДА.....	9
ЦИЈЕНЕ	11
МОНЕТАРНИ СЕКТОР	12
ПЛАТНИ БИЛАНС.....	14
СПОЉНА ТРГОВИНА	16
СТРАНА ДИРЕКТНА УЛАГАЊА.....	18
2. ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА ЗА ПЕРИОД 2016.-2019. ГОДИНА	1
ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА	22
ТЕКУЋИ ТРЕНДОВИ НАПЛАТЕ	22
ОСНОВНИ СЦЕНАРИО ПРОЈЕКЦИЈА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА (2016.-2019.), АПРИЛ 2016.....	30
3. ФИСКАЛНИ ЦИЉЕВИ И ФИСКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ У БИХ.....	37
НИВО И СТРУКТУРА ЈАВНЕ ПОТРОШЊЕ	37
ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД ОКВИРА БУЏЕТА.....	38
ГОРЊЕ ГРАНИЦЕ ЗАДУЖЕЊА БУЏЕТА	44

РЕЗИМЕ

На основу анализе макроекономских кретања у БиХ у претходном периоду, као и сагледавања утицаја кључних унутрашњих и спољних чинилаца од којих зависи развој, предвиђа се да ће реална стопа раста БДП-а у 2017. години износити 3,5%, односно 3,7% у 2018. и 3,8% у 2019. години.

Пројекције прихода од индиректних пореза у БиХ за период 2017. - 2019. година показују да ће исти у 2017. години у нето износу за расподјелу износити 5.482,2 милиона КМ, тј. да ће се повећати за 3,2% у односу на 2016. годину. У 2018. години предвиђа се раст прихода од индиректних пореза од 3,2%, а у 2019. години даљи раст од 3,1%.

У складу са наведеним кретањима прихода, уважавајући неопходност смањења укупне јавне потрошње у БиХ, те сагледавајући потребе и надлежности свих институција у БиХ, предвиђени износ средстава за финансирање институција БиХ, а који потичу из прихода од индиректних пореза за 2017., 2018. и 2019. годину је на нивоу од 750 милиона КМ. Преостали износ прихода од индиректних пореза дијелиће се у складу са важећим законским рјешењима.

Фискални циљ у БиХ за 2017. годину је континуирано смањење примарног дефицита, исказаног у складу са Законом о Фискалном савјету у БиХ, као разлика између текућих прихода и текућих расхода коригован за износ нето камате, који је у 2017. години планиран у износу од 126,7 мил. КМ или 0,40% пројицираног БДП-а за 2017. годину. Ако додамо и износ непокривеног вишка расхода над приходима, који износи 133,6 мил. КМ или 0,43% пројицираног БДП-а за 2017. годину, закључујемо да укупан планирани дефицит у 2017. години у БиХ износи 260,3 мил. КМ или 0,83% пројицираног БДП-а за 2017. годину.

Ниво јавне потрошње као удјела у БДП-у периоду 2017. - 2019. година треба смањивати с циљем да она консолидовано на нивоу БиХ буде испод 40% БДП, а у периоду 2017. - 2019. године креће се од 41,8% до 37,6% процијењеног БДП-а.

Горње границе задужења буџета у 2017. години, исказане као износ потребан за сервисирање укупних дугова или проценат од БДП-а, у зависности од законског рјешења, предвиђају се у оквирима који прописују закони којима је регулисано задуживање за сваки од нивоa власти.

УВОД

Документ Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2017. - 2019. године израђен је на основу Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број: 63/08), којим је дефинисан садржај документа. С тим у вези, документ садржи све потребне елементе који су носиоцима фискалне политике у Босни и Херцеговини неопходни за израду њихових докумената оквирних буџета за период 2017. - 2019. година, као и годишњег буџета за 2017. годину. Ти елементи су: фискални циљеви дефинисани као примарни фискални биланс (примарни суфицит или примарни дефицит), пројекције укупних индиректних пореза засноване на макроекономским пројекцијама и њихова расподела за следећу фискалну годину, као и горње границе задужења.

Наведени елементи, чије усаглашавање представља основну претпоставку за буџетско планирање носилаца фискалних политика у БиХ, чине суштину фискалне координације у БиХ. Без усаглашавања истих није могућа координација фискалних политика и очување фискалне стабилности како појединих фискалних суверенитета, тако и Босне и Херцеговине као цјелине.

Прво поглавље документа односи се на анализу и трендове макроекономских кретања у БиХ, које је израдила Дирекција за економско планирање БиХ (ДЕП). У овом дијелу дане су пројекције основних макроекономских индикатора, с посебним фокусом на оне макроекономске величине које непосредно утичу на елементе фискалне политике, прије свега на висину јавних прихода.

У другом дијелу извршена је анализа висине и структуре прихода од индиректних пореза и дате њихове пројекције за следеће три године, што је израдило Одјељење за макроекономску анализу Управе за индиректно опорезивање БиХ (ОМА). Како се ови приходи дијеле између више фискалних субјеката у БиХ, у овом дијелу дати су и елементи расподеле прихода од индиректних пореза, полазећи од постојећих прописа који регулишу ову област у БиХ.

Трећи дио документа односи се на фискалне циљеве буџета институција БиХ, Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ. Овдје су такође обрађени и основни елементи фискалних политика, као што су: ниво јавне потрошње и политика јавног задуживања.

1. МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ И ПРОЈЕКЦИЈЕ ЗА ПЕРИОД 2015.-2019.

У сљедећој табели дате су процјена и пројекције макроекономских показатеља БиХ за период 2015. - 2018. године, које су полазна основа за пројекције укупних индиректних пореза.

Табела 1.1: Макроекономски показатељи за период од 2014. до 2018.

Индикатор	Службени подаци	Пројекције				
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Номинални БДП у мил. КМ	28.217	29.277	30.302	31.631	33.229	34.897
Номинални раст у %	0,1	3,8	3,5	4,4	5,1	5,0
БДП дефлатор (претходна година = 100)	99,7	101,1	100,3	100,8	101,3	101,2
Реални БДП у мил. КМ (претходна година = 100)	28.302	28.954	30.224	31.373	32.804	34.492
Реални раст у %	0,4	2,6	3,2	3,5	3,7	3,8
Инфлација мјерена индексом потрошачких цијена у %	-0,9	-1	0	1,2	1,3	1,4
Потрошња у мил. КМ	29.401	29.748	30.297	31.298	32.345	33.405
Реални раст у %	1,9	1,4	1,8	2,0	2,0	1,9
Владина потрошња у мил. КМ	6.078	6.187	6.311	6.500	6.695	6.896
Реални раст у %	0,9	1,0	1,2	1,5	1,8	1,5
Приватна потрошња у мил. КМ	23.324	23.561	23.986	24.798	25.649	26.510
Реални раст у %	2,2	1,5	2,0	2,2	2,1	2,0
Инвестиције у мил. КМ	5.095	5.041	5.418	5.906	6.425	7.046
Реални раст у %	7,5	-1,7	6,9	8,6	8,4	9,2
Инвестиције (брutto) у стална средства у мил. КМ	5.234	5.250	5.627	6.053	6.557	7.164
Реални раст у %	11,7	-0,4	6,5	7,1	7,9	8,7
Владине инвестиције у мил. КМ	1.155	1.244	1.401	1.573	1.763	1.987
Реални раст у %	11,6	6,8	11,7	10,6	10,8	11,0
Приватне инвестиције у мил. КМ	4.079	4.006	4.226	4.480	4.793	5.177
Реални раст у %	11,8	-2,5	4,9	5,9	6,9	7,9
Увоз (робе и услуге) у мил. КМ	15.536	15.311	15.846	16.769	17.615	18.576
Номинални раст у %	7,1	-1,5	3,5	5,8	5,0	5,5
Реални раст у %	8,1	0,5	3,5	3,8	3,5	3,4
Извоз (робе и услуге) у мил. КМ	9.257	9.799	10.434	11.196	12.075	13.022
Номинални раст у %	3,0	5,9	6,5	7,3	7,8	7,8
Реални раст у %	4,2	5,5	6,0	5,7	5,6	5,5
Биланс текућег рачуна у мил. КМ	-2.067	-1.480	-1.318	-1.485	-1.467	-1.519
Биланс текућег рачуна у % БДП-а	-7,3	-5,1	-4,4	-4,7	-4,4	-4,4

Извор: Процјене Дирекције за економско планирање БиХ (ДЕП БиХ)

РЕАЛНИ СЕКТОР

Недавна економска збивања

Економски раст БиХ у прва три тромјесечја 2015. године је био нешто изнад 3%. Овдје је, поред уобичајених чинилаца раста, значајну улогу имао базни ефекат поплава из 2014. године, када је дошло до годишњег пада економске активности у другом и стагнације у трећем тромјесечју. Наиме, убрзан опоравак од поплава већ крајем 2014. и у 2015. години је довео до релативно високог раста прије свега у другом (4,3%), али и трећем кварталу (3,1%) у односу на ниску базу из 2014. године. Насупрот томе, економски раст од 2,2% у првом тромјесечју 2015. године био је знатно нижи у одсуству базног учинка. Из истог разлога би се и у четвртом кварталу могла очекивати слична стопа. Упркос утицају поплава, показатељи са расходне стране мјерења економске активности тешко да подржавају овако висок раст мјерен тзв. производним приступом. Узимајући у обзир све доступне показатеље, процјењује се да је у 2015. години остварен економски раст од 2,6%. Највећи је допринос овом расту по свему судећи дошао из спољног сектора кроз реално смањење спољнотрговинског дефицита од 6,7%.

Ово је у великој мјери резултат поменутог базног учинка поплава које су у претходној години не само значајно успориле раст извоза, него су уједно и убрзале увоз. У исто вријеме, допринос домаће потражње у 2015. години је био знатно скромнији уз пад инвестиција и слаб пораст финалне потрошње. Међу значајнијим узроцима слабе домаће потражње су значајан пад текућих прилива новца из иностранства од 7,8% у прва три тромјесечја (након значајног повећања од 7% услед прилива помоћи након поплава у претходној години), те смањење директних страних улагања након скока од 44% у претходној години. Негативан утицај иностраних прилива на расположиви доходак је у великој мјери неутрализован повећањем броја запослених и дефлацијом (која је потакла реални раст плата) тако да приватна потрошња по свему судећи ипак биљежи раст.

Раст 2016. - 2017.

Упркос одсуству базних учинака, очекује се да би економски раст у 2016. години требао бити нешто бржи у односу на 2015. годину са реалном стопом од 3,2%. Након тога се у 2017. години очекује додатно убрзање на стопу од 3,5%. Ово је углавном резултат повољнијег спољног окружења, престанка пада инвестиција, те поступног раста запослености након вишегодишњег реалног раста извоза од преко 5% (у просјеку). Иако је пројигирани економски раст ЕУ за период 2016. - 2017. године тек незнатно изнад нивоа 2015. године, стање је знатно повољније на разини појединих трговинских партнера, те извора страних улагања.

Тако је пројигирани раст у Аустрији за 2016. годину од 1,7% за цијели постотни поен бржи у односу на 2015. год. У Италији би такође требало доћи до значајног убрзања раста с 0,8% у 2015. на 1,4% 2016. године. Хрватска, која је у 2015. години коначно изашла из вишегодишње рецесије, такође убрзава раст на стопу од 2,1%. Њемачка је, као кључно тржиште бх. извоза још у 2014. години надишла раст преткризног периода. Тај је раст додатно повећан и у 2015. години, уз пројекцију даљњег благог убрзања у 2016. години. Пројекције за 2017. годину доста су сличне 2016. години како на нивоу појединих земаља, тако и на нивоу цијеле ЕУ. Поред спољног окружења, важна претпоставка пројекција је и очекивано пуштање у рад нове термоелектране (Станари) које би могло ојачати раст извоза у висини од приближно једног постотног поена годишње у предстојећем периоду. У исто вријеме, у пројекцијама се претпостављају стабилне временске прилике које неће производити значајне шокове у пољопривредној производњи, производњи електричне енергије, туризму и грађевинским радовима.

Јачање домаће потражње требало би бити главни чинилац убрзања бх. економског раста у односу на 2015. годину. Ту се прије свега мисли на очекивани реални раст инвестиција од 6,9% у 2016. години, те 8,6% 2017. године. Тиме би био заустављен благи пад из 2015. године прије свега у домену приватних инвестиција. Раст инвестиција у периоду 2016. - 2017. године требао би бити знатно подстакнут јавним радовима понајвише у домену путне инфраструктуре углавном финансираним спољним задуживањем. Важно је напоменути да се овдје још увијек ради о врло скромним инвестицијама које би у 2016. години требале бити приближно 22%, а у 2017. години 15% испод нивоа из 2008. године. Поред инвестиција, пројигцирани значајан раст извоза од 6% заснован је прије свега на извозној потражњи (без подстицаја базног учинка), те би поред директног утицаја на економски раст могао подстакнути и убрзати раст запослености.

Ово би требао бити главни чинилац јачања расположивог дохотка и убрзавања реалног раста финалне потрошње на реалну стопу од 1,8% у 2016. години, односно 2% у 2017. години. Јачање домаће потражње требало би бити праћено увозом тако да би, уз споменути раст извоза, допринос спољне трговине укупном економском расту требао бити углавном неутралан. Сличан је случај и са јавном потрошњом за коју се пројигцира скроман реални раст од 1,2 и 1,5%.

Раст 2018. - 2019.

Пројекције за 2018. - 2019. годину подразумејуејају наставак поступног побољшања у окружењу које би требало додатно ојачати раст инвестиција. При томе се очекује стабилизација раста финалне потрошње од приближно 2%, те извоза од 5,5%. Јавна потрошња би и даље требала задржати скроман реални раст од 1,5-1,8% годишње, уз годишњи раст јавних инвестиција од приближно 11%. При томе би се увоз требао стабилизовати на нивоу од 53% БДП-а, достигнутом још 2017. године. Поступно би јачање инвестиција уз незнатан допринос спољне трговине требало довести до даљњег јачања економског раста на стопу од 3,7% у 2017. години, те 3,8% 2018. године.

Ризици

Главни ризици за остварење ових пројекција везани су за (не)остваривање претпоставки из спољног сектора везано за економски раст у окружењу, кретање свјетских цијена, временске прилике и сл.

ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА У БИХ 2016. - 2019.

Преглед индустријске производње у БиХ током 2015. године

Поступни економски опоравак у еурозони и земљама региона, који се манифестовао кроз нешто виши ниво економског раста у односу на претходну годину, имао је позитивне импликације на индустријску производњу у Босни и Херцеговини. Тако је у 2015. години у Босни и Херцеговини регистрован раст физичког обима индустријске производње од 2,6% у односу на претходну

годину¹, који је истовремено био праћен и повећањем броја запослених од 1,5%. Главне детерминанте оствареног раста биле су виши ниво извозне потражње, кретање свјетских цијена посебно енергената и хране, те дјелимично базни учинак из претходне године.

Посматра ли се структура оствареног раста, очигледно је да је он остварен захваљујући извозно оријентисаној прерађивачкој индустрији у оквиру које је остварен раст од 4,8% и дијелом сектора рударства, гдје је остварено повећање производње од 3,5%, док је допринос сектора за производњу електричне енергије током 2015. године био негативан усљед пада у производњи од 1,2%.

Претпоставке индустријске производње за 2016. годину

Посљедње расположиве пројекције ДГЕЦФИН-а и референтних међународних институција за 2016. годину указују на наставак тренда економског раста у еурозони са пројицираном стопом од 1,7%², те више стопе раста у односу на претходну годину у свим земљама региона³. Ова збивања у међународном економском окружењу требала би имати позитиван утицај на економске прилике у региону и у коначници на економску активност у Босни и Херцеговини. Ово се посебно односи на индустријску производњу у БиХ, а понајвише на прерађивачку индустрију и њене извозно оријентисане гране које скоро у потпуности зависе од кретања иностране потражње. Тако се у наведеном периоду очекује позитиван тренд раста производње у бх. прерађивачкој индустрији који би требао бити попраћен поступним повећањем броја запослених. Очекује се да би извозно оријентисане гране попут производње намјештаја, хемијске индустрије, резервних дијелова за аутомобиле уз нешто нижи допринос металне индустрије и све значајнији допринос прехранбене индустрије требале бити кључни ослонац повећања производње у наведеном периоду.

Осим извозне потражње, очекује се да би значајан допринос јачању прерађивачке индустрије требале дати и конкретне мјере и законска рјешења које су надлежене институције у БиХ већ предузеле у с циљем унапређења пословног окружења у БиХ. Доследна и правовремено провођење „Реформске агенде“ требала би омогућити побољшање пословања бх. предузећа, што би требало резултирати повећањем инвестиција и обима производње у оквиру прерађивачке индустрије. Поред прерађивачке индустрије, током 2016. године очекује се и значајнији допринос енергетског сектора који чини 1/3 укупне индустријске производње у БиХ. Конкретно у сектору за производњу електричне енергије планирано је и покретање производње нових термоенергетских постројења који ће значајно поправити енергетски биланс и укупну индустријску производњу у БиХ. Под претпоставком наставка позитивног тренда у екстерном окружењу уз додатни допринос интерних збивања током 2016. године, у БиХ се може очекивати солидан раст индустријске производње од око 4%⁴.

Претпоставке индустријске производње за период 2017. - 2019.

У периоду 2017. - 2019. године, поред наставака позитивних екстерних динамика очекује се и све утицајнији значај интерних динамика кроз структуралне реформе које би требале бити у функцији

¹ Агенција за статистику Босне и Херцеговине, саопштење „Индекс обима индустријске производње у Босни и Херцеговини за децембар 2015. године“, 25.1.2016.

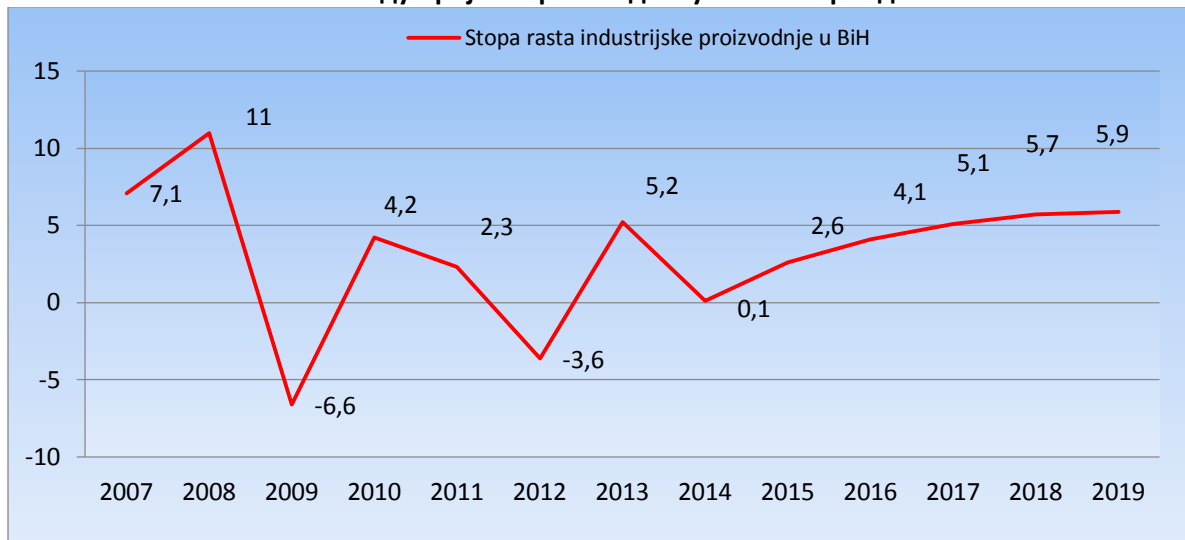
² ЕС, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, „European Economic Forecast“, Winter 2016

³ Пројициране стопе економског раста у региону за 2016. годину: Албанија 3,2%, Црна Гора 4%, Хрватска 2,1% Македонија 3,3%, Србија 1,6%.

⁴ Пројекција ДЕП-а, март 2016.

јачања укупне индустријске производње у БиХ. Тако се у земљама еурозоне очекује опоравак приватне потрошње од 1,5%, пораст инвестиција од 4,2%, те повећање укупног извоза и увоза од 5%, односно 5,6%, што ће резултирати интензивирањем спољнотрговинске размјене земаља ЕУ међусобно и са остатком свијета. Ова позитивна збивања у непосредном окружењу уз правовремено и досљедно провођење структуралних реформи требала би резултирати повећањем искориштености индустријских капацитета у БиХ, које се огледа кроз повећани обим производње, виши ниво инвестиција како кроз страна тако и домаћа улагања, што би у коначници требало резултирати осјетнијим повећањем запослености у БиХ. Планирана инвестициона улагања у инфраструктуру и енергетику такође би требала значајно допринијети јачању како грађевинског сектора у БиХ, тако и оних грана прерађивачке индустрије које су уско везане уз грађевинарство. Такође се очекује да енергетски сектор, који је у претходном периоду био један од носилаца индустријске производње, настави позитиван тренд раста производње и додатно оснажи индустријску производњу у БиХ у наведеном периоду. Према пројекцијама ДЕП-а ово би требало резултирати годишњим повећањем бх. индустријске производње од више од 5% за сваку годину.

Слика 1.1: Раст индустријске производње у БиХ за период 2007. - 2019.

Извор: БХАС* и Пројекције ДЕП-а, март 2016. године

Ризици

Потенцијални ризик за наведену ситуацију представља неизвијесност и још увијек недовољно сигуран економски опоравак у ужем и ширем међународном економском окружењу. Потенцијални ризик за остваривање наведених претпоставки може представљати кашњење, односно низак степен провођења реформских закона. Висок ниво интеграције са земљама ЕУ и региона кроз трговинске и финансијске токове практички одређује кретање индустријске производње у БиХ. Евентуално погоршање стања на тржишту ЕУ, посебно у случају земаља које су главни трговински партнери БиХ, представља највећи ризик по опоравак индустријске производње у БиХ.

ТРЖИШТЕ РАДА

Тржиште рада у 2015. години

На бх. тржишту рада у 2015. години регистровано је повећање укупне радне снаге (што је резултат повећања броја запослених, односно смањења броја незапослених особа) и стагнација просјечне нето плате у номиналном смислу. Просјечан број запослених особа у БиХ је износио 713,6 хиљада уз стопу раста од 1,8% г/г. Истовремено, просјечан број незапослених особа у БиХ је смањен за 1,4% г/г и износи 541,8 хиљада. Број запослених особа у БиХ је увећан у готово свим подручјима дјелатности, а најзначајнији допринос расту био је у подручјима прерађивачке индустрије, трговине на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала. Тиме је административна стопа незапослености у 2015. години смањена за 0,7 п.п. у односу на претходну годину и износи 43,2%. Анкетна стопа незапослености је износила 27,7%. Уз пораст броја запослених особа просјечна нето плата у БиХ у 2015. години је реално увећана за 1% (због дефлације), али је номинално остала иста у односу на 2014. годину и износи 830 КМ. Просјечна пензија у БиХ у проматраној години је износила 358 КМ и већа је номинално за 1,5% г/г, уз пораст броја пензионера од 1,1% г/г.

Тржиште рада – пројекције 2016. - 2019.

Иако за јануар 2016. године нису објављени подаци о броју запослених особа у БиХ, смањење броја незапослених особа од 2,2% г/г у посматраном мјесецу указује да број запослених у БиХ поступно наставља расти. Промјене на тржишту рада одређене су пословним окружењем у БиХ и региону, односно обимом инвестиција и спољне трговине. У посматраној години очекује се раст обима инвестиција као и спољне трговине⁵, што би се позитивно одразило на запошљавање и нето плате. У Европској унији у 2016. години такође се предвиђа раст броја запослених, односно смањење стопе незапослености с 9,5% на 9%.⁶ Уз претпостављена збивања у региону и ЕУ, у БиХ се може очекивати наставак раста броја запослених особа по приближно једнакој стопи као у претходној години. У оквиру јавне администрације⁷ раст броја запослених требао би бити нешто скромнији у поређењу с дјелатностима у приватном сектору. Пораст броја запослених особа допринио би поступном смањењу стопе незапослености у БиХ (табела испод). У истом периоду очекује се раст просјечне нето плате од 1% г/г.

У периоду 2017. - 2019. године очекује се наставак поступног смањења стопе незапослености и раста просјечне нето плате у БиХ. Према пројекцијама ДЕП-а, раст обима спољне трговине и инвестиција требао би се позитивно одразити на побољшање пословног амбијента и стварање услова за креирање нових радних мјеста, особито у приватном⁸ сектору (повећан обим потражње). Тиме би се број запослених лица у БиХ могао увећати 1,9% - 2,1%. Поред наведеног, већи обим пословне активности бх. предузећа реално би створио услове за увећање нето плата од 2,1% - 2,3% (табела испод).

Табела 1.2: Одабрани показатељи на тржишту рада БиХ

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Број запослених у ЕУ (стопа раста г/г)	1,1%	1,0%	0,9%	n/a	n/a
Стопа незапослености у ЕУ	9,5%	9,0%	8,7%	n/a	n/a

⁵ ДЕП пројекције.

⁶ Извор: Европска комисија, European Economic Forecast, Winter 2016

⁷ Буџетска ограничења.

⁸ Приватни сектор у анализи обухвата сва подручја дјелатности осим јавне управе, здравства и образовања.

Стопе раста броја запослених особа у БиХ (г/г)	1,8%	1,8%	1,9%	2,0%	2,1%
Стопа незапослености у БиХ (административна)	43,2%	42,4%	41,5%	40,5%	39,5%
Стопе раста просјечне нето плаће у БиХ (ном. г/г)	0,0%	1,0%	2,1%	2,2%	2,3%

Izvor: Za EU, European Economic Forecast, winter 2016; za BiH, BHAS i DEP projekcije za period 2016.-2019. godine

Ризици

Основни ризици за пројекције основних показатеља тржишта рада везани су за претпостављени економски раст, односно обим инвестиција, спољне трговине (индустријске производње) у БиХ, ЕУ и земљама у окружењу. Неповољно, односно незадовољавајуће пословно окружење могло би се лоше одразити на интензитет раста броја запослених и плата, што је супротно претпостављеном у базном сценарију.

ЦИЈЕНЕ

Цијене у 2015. години

Нисхе цијене енергената и хране значајно су одредиле општи ниво цијена у БиХ у 2015. години. Цијена сирове нафте на свјетском тржишту у 2015. години је смањена око 47,2% г/г, а цијена хране је нижа за 17,1%.⁹ У БиХ у периоду I - XII 2015. године регистрована је дефлација од 1% г/г. Најзначајнија смањења цијена у проматраном периоду у оквиру ЦПИ индекса била су у одјељцима одјеће и обуће (-7,3% г/г), превоза (-6,9% г/г), хране и безалкохолних пића (-0,9% г/г). У оквиру одјељка становања, водоснабдијевања, ел. енергије, гаса и других енергената забиљежен је раст цијена од 1,1% г/г. Цијене електричне енергије су веће за 1,8%, а цијене гаса су ниже за 5% г/г. Најбржи раст цијена регистрован је у одјељку алкохолних пића и дувана (7,2% г/г) због наставка повећања акциза на цигарете и дуван, односно усклађивања са регулативом ЕУ.

Цијене – пројекције 2016. - 2019. године

Према расположивим подацима, у БиХ у јануару 2016. године је настављен тренд смањења општег нивоа цијена (-0,8% г/г), због нижих цијена у одјељцима превоза, хране и безалкохолних пића, одјеће и обуће. Међутим, у односу на децембар 2015. године забиљежена је инфлација од 0,2% м/м. Ниво инфлације/дефлације у БиХ је одређен кретањима свјетских цијена енергената и хране. На свјетском тржишту цијене сирове нафте су у јануару 2016. године ниже за 37% г/г, а цијене хране су ниже за 12,4% г/г. Према предвиђањима Европске комисије (European economic forecast, winter 2016), очекује се да ће цијена сирове нафте у 2016. години бити нижа у односу на претходну годину, али би интензитет дефлације био нешто мањи (табела испод). Истовремено, цијена хране на свјетском тржишту би се такође требала поступно стабилизovati. На основу претпостављеног у ЕУ се очекује скроман раст цијена од 0,5% г/г. Узимајући у обзир спољне чиниоце који доприносе промјени цијена, у БиХ се очекује поступно слабење дефлације, односно стагнација општег нивоа

⁹ Извор: ММФ база података (сирова нафта - simple average of three spot prices, индекс хране).

цијена. Приликом пројекција бх. инфлације од домаћих чинилаца који доприносе промјени цијена узет је у обзир наставак увећања акциза¹⁰ на цигарете и дуван (у складу с европском регулативом). Након вишегодишњег смањења цијена сирове нафте и хране, у 2017. години се очекује поступан раст цијена наведених производа, што би довело до умјереног раста општег нивоа цијена у земљама ЕУ и БиХ. Цијена нафте би, према предвиђањима ЕП, требала бити већа за 18,6% г/г уз стагнацију цијена хране на свјетском тржишту. Тиме би ниво инфлације у ЕУ требао бити нешто већи у поређењу са претходном годином и износити 1,6%. Наведена би збивања допринијела расту цијена и у БиХ (1,2%). Поред спољних збивања у домену цијена, приликом израде бх. пројекција узет је у обзир наставак повећања трошарина на цигарете и дуван, уз стабилан ниво цијена комуналија.¹¹ Узимајући у обзир стабилизацију свјетских цијена енергената, у БиХ се у периоду 2018. - 2019. године може очекивати очекивати умјерен раст општег нивоа цијена (1,3%-1,4%).

Табела 1.3: Претпоставке о кретању свјетских цијена нафте, хране и инфлације у БиХ и ЕУ

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Сирова нафта, (Brent, usd), ЕК	53,4	35,8	42,5	n/a	n/a
Сирова нафта (стопа раст г/г) Свјетска банка	-47,2%	-27,2%	29,7%	7,1%	6,8%
Сирова нафта (стопа раста г/г) ММФ		-31,6%	17,9%	8,6%	6,9%
Индекс хране (стопа раста г/г), ЕК	-15,7%	-3,7%	0,0%	n/a	n/a
Индекс хране (стопа раста г/г), ММФ	-17,1%	-5,6%	-0,9%	-0,5%	0,0%
ЦПИ БиХ	-1,0%	0,0%	1,2%	1,3%	1,4%
ЦПИ ЕУ	0,0%	0,5%	1,6%	n/a	n/a

Извор: За ЦПИ ЕУ, нафту и храну, European Economic Forecast, Winter 2016, Svjetska banka, пројекције 01/2016. године, ММФ, Prices & forecasts, пројекције 2/2016. године. За ЦПИ БиХ, БХАС и ДЕП пројекције 2016.-2019. године

Ризици

Као и претходних година, основни ризици за пројекције цијена у БиХ везани су за спољне чиниоце (првенствено цијене нафте и хране у свијету). Ако би се цијене нафте и хране наставиле смањивати сличним интензитетом као у 2015. години, то би се одразило на ниво цијена у БиХ, односно у крајњем случају допринијело наставку дефлације. Од домаћих чинилаца који би могли утицати на промјене цијена су непредвиђене промјене цијена електричне енергије, увођење/повећање акциза на одређене производе и сл.

МОНЕТАРНИ СЕКТОР

Укупна новчана маса (М2) у 2015. години износила је 18,6 млрд. КМ и већа је за 1,4 млрд. КМ у односу на 2014. годину. Депозити који улазе у новчану масу¹² чинили су 83,6% М2, а забиљежили су бржи раст у односу на годину раније. Како је раст депозита на бх. банакама првенствено био генерисан од стране сектора становништва, може се очекивати да ће и у наредном периоду

¹⁰ Повећање акциза на цигарете и духан од 1.1.2016. године. Минимална трошарина за пакирање цигарета од 20 комада износи 2,23 КМ, а посебна трошарина 1,20 КМ за исто пакирање. Трошарина на духан износи 89,20 КМ по килограму. Извор: Одлука о утврђивању посебне и минималне трошарине на цигарете и износ трошарине на духан за пушење за 2016. годину.

¹¹ У периоду израде пројекција није било најава поскупљења воде, електричне енергије, комуникација и сл.

¹² Из новчане масе искључени су депозити централне владе (БиХ институција, влада ентитета и Брчко Дистрикта, фондови социјалне заштите).

понашање овог сектора имати најзначајнији утицај на кретање укупних депозита и новчане масе. У периоду 2016. – 2019. године очекује се наставак економског раста у БиХ и повољнија кретања на тржишту рада, а што ће се прелити и на раст депозита, па самим тим и новчане масе. Стопа раста М2 могла би пратити тренд из претходне године. Просјечна стопа раста у 2015. године била је 8%.

Девизне резерве

Бруто девизне резерве у 2015. години досегле су износ од 8,6 млрд. КМ и забиљежиле су годишњу стопу промјене од 10,0%, што је незнатно ниже у односу на годину раније (10,7% г/г). Према доступним подацима, раст робног извоза од 3,5% г/г, а пад увоза од 2,1% г/г, те нова задуживања опће владе у иностранству, а мање отплате јавног вањског дуга у односу на годину раније имали су позитиван ефекат на раст девизних резерви. Од ових чинилаца, као и других (прилијева по основу ФДИ, компензације запослених итд.) зависиће кретање девизних резерви и у периоду 2016. – 2019. године. Будући да се у овом периоду пројицира раст извоза, али и увоза те нова задуживања у иностранству, али и веће отплате дуга, може се очекивати поступно успоравање раста девизних резерви.

Такође, у наредном периоду показаће се и утицај нове европске регулативе из области пословања и надзора банака на стање резерви банака код ЦББиХ. Како БиХ има низак кредитни рејтинг, матичне банке из ЕУ морат ће издвајати капиталне резерве за сва средства које банке кћерке у БиХ држе на рачуну код ЦББиХ. Ово би могло довести до смањења средстава ових банака на рачуну ЦББиХ, а што би имало одраз и на девизне резерве¹³.

Ризици

Претходно наведена кретања могу се очекивати само ако не дође до значајних поремећаја извана у смислу економских поремећаја главних спољнотрговинских партнера БиХ, а које би утицале на лоше перформансе у спољнотрговинском сектору, слабљење индустријске производње, инвестиција и крајње потрошње.

ПРОГНОЗА КРЕТАЊА РАСТА БАНКАРСКИХ КРЕДИТА И ДЕПОЗИТА ЗА ПЕРИОД ОД 2016.– 2019. ГОДИНЕ

Негативан раст кредита нефинансијским предузећима, успоравање раста кредита датих општој влади, али и незнатно успоравање кредита датих сектору становништва обиљежја су кредитне активности у 2015. години. Укупни кредити за посматрану годину износили су 16,9 млрд. КМ, што је за свега 2,4% више у односу на 2014. годину.

Иако је на крају 2015. године стопа раста била негативна (-0,3% г/г), у другој половини године негативан раст кредита нефинансијским предузећима је успорио успоређујући са првом половином 2015. године. Негативан раст кредита овог сектора заправо је резултат негативног раста кредита нефинансијским јавним предузећима, док су нефинансијска приватна предузећа у задња два мјесеца 2015. године промијенила тренд кретања из негативног у позитиван. Како се у наредном периоду предвиђа раст економске активности (раст спољнотрговинске размјене, те инвестиција) коју ће бити потребно подржати и новим кредитима, у периоду 2016. – 2019. године може се очекивати повећање потражње за кредитима од овог сектора. С друге стране, очекује се

¹³ Извор: Централна банка БиХ, „Извјештај о финансијској стабилности за 2014.“, Потенцијални утицај Уредбе (ЕУ) бр. 575/2013 на структуру биланса банака у БиХ.

раст броја запослених особа, а смањење броја незапослених особа, као и мањи реални раст нето плата, а што би се такође могао одразити на већу потражњу за банкарским кредитима. Како кредити пласирани овим секторима чине преко 90% пласираних кредита банака у БиХ, већа потражња становништва и нефинансијских предузећа довела би до нешто боље кредитне активности у периоду од 2016. – 2019. године, тј. од 3% - 5% г/г.

Укупни депозити на крају 2015. године износили су 16,5 млрд. КМ и већи су за 7,5% у односу на годину раније. Како је понуда услуга небанкарског финансијског сектора оскудна, а банкарски сектор је задржао стабилност током и послје финансијске кризе, повјерење сектора становништва у банкарски сектор је задржано. Овај сектор је крајем године имао 9,9 млрд. КМ средстава на рачунима банака, а што је готово 60% укупних депозита, па се може се очекивати да и у наредном периоду овај сектор буде генератор депозитног раста. Такође, и остали сектори (нефинансијских предузећа, опште владе и остали) у 2015. години су остварили позитиван годишњи раст.

Очекивани раст економске активности, побољшање услова на тржишту рада, те могућа приватизација стратешких јавних предузећа, одразило би се на наставак повећања укупних депозита сличном стопом из 2015. године.

Ризици

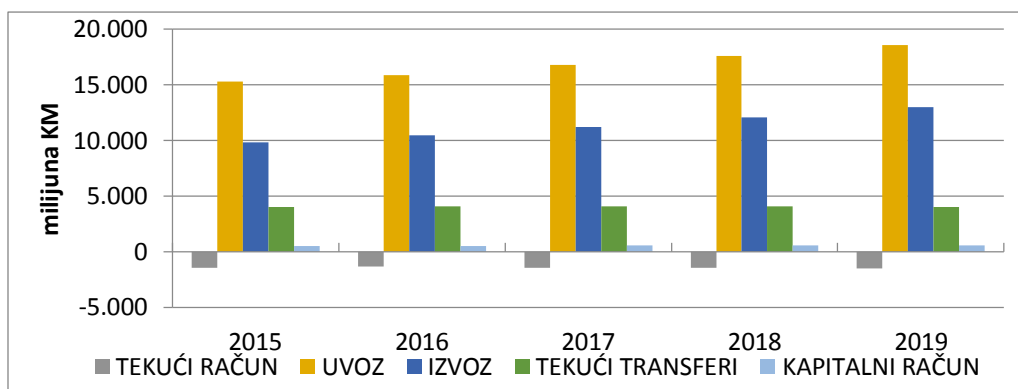
Претходно наведена кретања могу се очекивати само ако не дође до значајних поремећаја извана у смислу економских поремећаја главних спољнотрговинских партнера БиХ, а које би утицале на лоше перформанце у спољнотрговинском сектору, слабљење индустријске производње, инвестиција и крајње потрошње. Оваква негативна кретања одразила би се на бх. банкарски сектор у виду даљњег повећања ненаплативе aktive, односно кредита, пада потражње за новим кредитима, повећања каматних стопа на кредите, а у екстремном случају и одјева домаћих депозита.

ПЛАТНИ БИЛАНС

Према службеним подацима Централне банке БиХ, за прва три квартала и пројекцијама ДЕП-а за четврти квартал 2015. године, дефицит текућег рачуна у оквиру платног биланса Босне и Херцеговине за 2015. годину износио би 1,48 милијарди КМ, тачније смањење дефицита текућег рачуна износило би 28,3% у односу на 2014. годину.

Наведено смањење дефицита текућег рачуна била би посљедица негативне стопе раста увоза роба и услуга у посматраном периоду од 1,5%, те пораста стопе извоза роба и услуга за 5,9%.

Графикон 1 : Кретање платног биланса за период 2015.-2019.

Извор: пројекције ДЕП-а

Претпоставке за платни биланс 2016. - 2019.

На бази пројекција ДЕП-а обим спољнотрговинске размјене наставио би с растом у периоду 2016. - 2019. година, уз номиналну стопу раста увоза (3,5-5,5%) и значајну стопу извоза (6,5-7,8%), што би се свакако одразило на кретање дефицита на текућем рачуну БиХ. Претпоставка за дефицит текућег рачуна у 2016. години је смањење од 10,9%, док би се 2017. године могао очекивати раст дефицита за 12,7%.

У 2018. години дошло би до смањења дефицита текућег рачуна од 1,2%, а 2019. године би се могао очекивати раст од 3,5%.

Досадашњи тренд финансирања дефицита текућег рачуна наставио би се и у периоду 2016. - 2019. године, те би и даље било у великој мјери омогућен приливима финансијских средстава из иностранства (дознаке грађана из иностранства, социјалне бенефиције, директна страна улагања и ставке - осталих инвестиција). Битно је напоменути да би се у поменутом периоду могло очекивати благо повећање дознака грађана из иностранства у интервалу од 0,5-2%.

Табела 1.4: Пројекције кретања дефицита текућег рачуна БиХ за период 2015.-2019. године

Изражено у милионима КМ	2015	2016	2017	2018	2019
ТЕКУЋИ РАЧУН	-1,480	-1,318	-1,485	-1,467	-1,519
1. УВОЗ	15,311	15,846	16,769	17,615	18,576
2. ИЗВОЗ	9,799	10,434	11,196	12,075	13,022
3. ТЕКУЋИ ТРАНСФЕРИ	4,031	4,094	4,088	4,073	4,035
4. КАПИТАЛНИ РАЧУН	516	526	542	558	575
У процентима (%) БДП-а	2015	2016	2017	2018	2019
ТЕКУЋИ РАЧУН	-5.1	-4.4	-4.7	-4.4	-4.4
1. УВОЗ	52.3	52.3	53.0	53.0	53.2
2. ИЗВОЗ	33.5	34.4	35.4	36.3	37.3
3. ТЕКУЋИ ТРАНСФЕРИ	13.8	13.5	12.9	12.3	11.6

Извор: Пројекције ДЕП-а

СПОЉНА ТРГОВИНА

Преглед спољне трговине у БиХ током 2015. године

Према подацима БХАС-а за 2015. годину, Босна и Херцеговина је остварила укупан обим спољнотрговинске робне размјене на нивоу из претходне године, у оквиру којег је дошло до номиналног повећања робног извоза од 3,5%, те смањења увоза од 2,1%, што је у коначници резултирало смањењем спољнотрговинског робног дефицита за 8,7% у односу на претходну годину. Тако је укупна покривеност увоза извозом роба у односу на претходну годину побољшана за 3,1 п.п и износила је 56,7%. Кључне детерминанте ових кретања у бх. спољнотрговинској размјени биле су јачање извозне потражње, повећање производње у бх. прерађивачкој индустрији од око 5%, кретање свјетских цијена роба (енергенти и храна), базни учинак из прошле године, као и мјере које су надлежне институције подuzeле закључивањем билатералних трговинских споразума, што је омогућило бх. тврткама излазак на нова тржишта и у значајној мјери ојачало бх. извоз роба.

Према подацима БХАС-а за 2015. годину, укупни бх. извоз роба износио је 8,9 милијарди КМ, што представља повећање од 3,5% у односу на претходну годину¹⁴, док је реални раст услед смањења извозних цијена био нешто виши и износио је око 3,8%¹⁵. Кључни генератори повећања бх. извоза у претходној години били суповећање производње у прерађивачкој индустрији услед јачања извозне потражње, те отварање нових тржишта за бх. предузећа, конкретно тржишта мяса и месних прерађевина у Републици Турској. Посматрано по појединачним производима, највише стопе раста и самим тим најзначајнији допринос расту извоза забиљежени су приликом извоза мяса и месних прерађевина од 53% (1 п.п), наоружања и муниције 47,8% (0,5 п.п), резане грађе око 10% (0,4 п.п), електричне опреме 16,9% (0,6 п.п) и одјеће 13,5% (0,5 п.п). С друге стране, негативне стопе раста, односно доприноса расту бх. извозу током 2015. године остварене су у оквиру извоза нафте и нафтних деривата 45% (1,7 п.п), сировог жељеза и челика око 16% (0,8 п.п), те кокса 15,5% (0,3 п.п).

У 2015. години Босна и Херцеговина је остварила укупни увоз роба у вриједности 15,9 милијарди КМ, што представља номинално смањење од -2,1%, међутим услед значајнијег пада увозних цијена од око 2,5% може се закључити да је бх. увоз стагнирао у реалном смислу. Најзначајније смањење увоза забиљежено је у оквиру категорије нафта и нафтни деривати и износило је око 30%, при чему треба имати у виду и пад цијене нафте на свјетском тржишту од око 40%, тако да се може закључити да су пад цијена нафте уз изражени базни учинак¹⁶ из прошле године били кључни чиниоци номиналног смањења робног увоза у наведеном периоду.

Тако је спољнотрговински робни дефицит у 2015. години износио око 6,9 милијарди КМ и у поређењу са претходном годином смањен је за 8,7%. Посматра ли се структура бх. спољнотрговинског робног дефицита, видљиво је се највећи допринос смањењу истог, тачније 4,6 п.п односи на производе минералног поријекла, гдје доминантну улогу имају нафта и нафтни деривати, те категорија машине и апарати 2,9 п.п и хемијски производи 1,2 п.п. Ово смањење

¹⁴ Агенција за статистику Босне и Херцеговине, саопштење „Статистика робне размјене с иностранством јануар – децембар 2015. године“, 20.1.2016. године.

¹⁵ Агенција за статистику Босне и Херцеговине, саопћење „Индекси извозних и увозних цијена БиХ, 2015“, 22.2.2016.године.

¹⁶ У КЗ-2014. године догодио се нагли скок увоза услед повећаног увоза роба након поплава које су током маја 2014. године захватиле Босну и Херцеговину.

спољнотрговинског робног дефицита побољшало је покривеност увоза у Босни и Херцеговини у односу на претходну годину за 3,1 п.п, па је тако иста на крају 2015. године износила 56,7%.

Претпоставке кретања спољне трговине у БиХ за период 2016. - 2019. године

Према расположивим пројекцијама ДГЕЦФИН-а током 2016. године у земљама еурозоне, које су уједно и главни бх. спољнотрговински партнери¹⁷, очекује се наставак тренда поступног економског опоравка. Овај опоравак требао би резултирати интензивирањем спољнотрговинске робне размјене са свијетом с очекиваном стопом раста укупног извоза од 4,2% и увоза од 5%.¹⁸ Осим тога, према извјештају ДГ ЕЦФИН-а, низак ниво цијена нафте, депрецијација евра и квантитативне олакшице - *Extended Asset Purchase Programme*, као и прилагодљива монетарна политика са стране ЕЦБ-а представљаће главне механизме за повећање економске активности и интензивирање спољнотрговинске размјене како унутар ЕУ, тако и с трећим земљама. Ова збивања у екстерном окружењу несумњиво ће имати позитивне импликације на цијелокупан регион и у коначници на Босну и Херцеговину. Поред позитивних екстерних околности, очекује се да би и интерне динамике у Босни и Херцеговини, у виду побољшања пословног окружења требале бити у функцији јачања економског опоравка. Осим тога, током 2016. године очекује се да би БиХ требала наставити провођење активне спољнотрговинске политике како би бх. извозне компаније подигле ниво конкурентности на постојећим, те приступиле новим тржиштима.

Током 2016. године у БиХ се очекује раст БДП-а од 3,2%, инвестиција од 6,9% и раст индустријске производње од око 4%, што би требало резултирати интензивирањем укупне спољнотрговинске робне размјене са свијетом. Посматрано детаљније, према пројекцијама ДЕП-а током 2016. године у БиХ се очекује реални раст укупног бх. извоза од око 6%¹⁹ у односу на претходну годину, при чему би очекивани реални раст извоза роба износио до 5%, а извоз услуга би био нешто виши и износио би 8,4%. Под претпоставком стабилне извозне потражње, повећање производње у извозно оријентисаним гранама прерађивачке индустрије (намјештај, хемијска, металска и све више прехранбена индустрија), позитиван допринос сектора за производњу електричне енергије (у оквиру којег је планирано пуштање у погон постројења које је искључиво извозног карактера) требали би бити кључни носиоци бх. извоза у 2016. години.

С друге стране, имајући у виду структуру бх. економије и изражену високу склоност увозу, повећање финалне потрошње (на основу раста плата и запослености), инвестиција, те виши ниво пословне активности током 2016. године реално је очекивати и повећање бх. увоза.

Тако се према пројекцијама ДЕП-а у БиХ током 2016. године очекује реално повећање укупног бх. увоза од 3,5%, при чему би очекивани увоз роба порастао за 3,5%, а увоз услуга за 3%. Ово би резултирало умјереним смањењем спољнотрговинског дефицита од 1%, а укупна покривеност увоза извозом била побољшана и на крају 2016. године износила би око 65%.

Претпоставке кретања спољне трговине у БиХ за период 2017. - 2019. године

За период 2017. -2019. године у Босни и Херцеговини се предвиђа додатна нормализација економских прилика и безбједнији економски опоравак праћен вишим стопама раста БДП-а од преко 3,5%. Иако се домаћа потражња сматра главним носиоцем економског раста, у наведеном

¹⁷ Пројициране стопе раста БДП-а за 2016. годину: Њемачка 1,8%, Италија 1,4%, Хрватска 2,1%, Словенија 1,8% и Аустрија 1,7%.

¹⁸ DG ECFIN, „European economic forecast“, Winter 2016

¹⁹ Пројекција ДЕП-а, март 2016.

периоду спољни би сектор требао имати све већи значај у генерисању раста. Тако би у наведеном периоду Босна и Херцеговина требала остварити виши ниво улагања (страних и домаћих), виши степен запослености и производње, што би резултирало интензивирањем и већом диверзификацијом спољнотрговинске робне размјене са свијетом. Очекује се да би у оквиру бх. спољнотрговинске робне размјене тренд раста извоза требао бити нешто бржи у односу на увоз.

Носилац бх. извоза у овом периоду требала би бити прерађивачка индустрија у оквиру које би, уз традиционалне извозне гране, додатни допринос требале бити и остале дјелатности које могу реализовати свој извозни потенцијал. Осим тога, реформски процеси и унапређење како пословног окружења, стандардизације, те већа диверзификација извозних тржишта, требали би у значајној мјери оснажити бх. извоз. Имајући у виду и значај сектора за производњу електричне енергије у структури бх. извоза очекује се континуирани позитиван допринос и са стране овог сектора. Према пројекцијама ДЕП-а, у периоду 2017. – 2019. године могу се очекивати годишње реалне стопе раста робног извоза између 5,7% и 5,9%.²⁰

С друге стране, раст домаће потражње праћен порастом запослених и њихових примања, те виши ниво укупних инвестиција у инфраструктуру и енергетику, довели би до повећања увоза. Међутим, очекује се да стопе раста увоза буду нешто ниже у односу на извозне, тако да би се реална стопа раста увоза роба кретала од 3,9% у 2017. до 3,5% у 2019. години. У периоду 2017 - 2019. године, услед нешто бржег раста извоза и повећања његовог удјела у БДП-у у односу на увоз, може се очекивати стабилизација спољнотрговинског биланса и нешто боља покривеност увоза извозом на дужи рок.

Према пројекцијама ДЕП-а, до краја проматраног периода очекује се повећање удјела извоза у БДП-а на ниво од 37,3%, док би се удιο увоза у оквиру БДП-а зацао на постојећем нивоу од око 53%, а укупна покривеност увоза извозом закључно са 2019. годином би могла износити око 70%.²¹

Ризици

Претходно наведена кретања могу се очекивати ако се не догоди неки од сљедећих догађаја: турбуленција у функционисању економија главних трговинских партнера БиХ, нагло повећање извозних и увозних цијена главних робних категорија извоза и увоза, смањење индустријске производње, инвестиција, потрошње, али и нових елементарних непогода или било чега другог што би утицало на погоршање спољнотрговинске размјене.

СТРАНА ДИРЕКТНА УЛАГАЊА

Према УНЦТАД-овим подацима, евидентно је смањење страних директних инвестиција према земљама у транзицији од 54%²². Овај негативан тренд уз још увијек неријешену дужничку кризу у земљама ЕУ свакако се одразио и на БиХ. Према ЦББиХ, укупна СДУ у прва три квартала 2015. године износе 388,9 мил. КМ, што је мање за 33,8% у односу на прва три квартала у 2014. години.

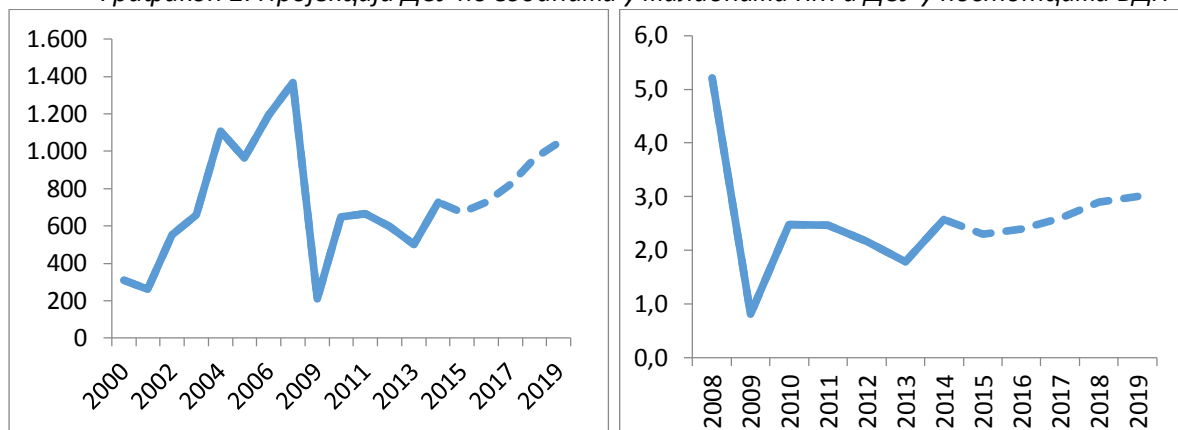
²⁰ Проматрано по годинама 2017., 2018., 2019. године пројициране респективне реалне стопе раста укупног извоза 5,7%, 5,6%, 5,5%. С друге стране, у истом временском периоду пројициране реалне стопе раста укупног увоза (робе и услуге) износе 3,8%, 3,5% и 3,4%.

²¹ Пројекција ДЕП-а, март 2016.

²²

Смањење је резултат мањег улагања у области производње нафте и нафтних деривата, те повлачења капитала у иностранство из области производње базних метала и трговине. Без ових смањења, која су највећим дијелом узрокована повратом зајмова (повезаним или сестринским) предузећима у наведеним областима, улагања би била приближно на истом нивоу као и у прошлој години. На висину улагања у 2015. години свакако је утицала и чињеница да је дошло до одлагања почетка изградње најављиваних пројеката „ТЕ Угљевик 3“, „ХЕ Мрсово“ (у које је до сада инвестирано 63 милион КМ) и КТГ Зеница. Значајно је напоменути да је у претходном периоду завршено улагање у „ТЕ Станари“ која је почела с тестним радом. Према овој процјени за 2015. годину, СДУ би износила свега 2,3% од БДП-а, пратећи такође смањење укупних инвестиција.

Графикон 2: Пројекција ДСУ по годинама у милионима КМ и ДСУ у постотцима БДП

Извор: БХАС, ЦББиХ и ДЕП процјена

У предстојећим би годинама, према процјенама, СДУ повећавала свој удио у БДП и кретала се од 2,4%²³, 2,6%, 2,9% до 3% БДП у 2019. години, пратећи раст укупних инвестиција, али још увијек не би достигла удио који су имале у 2008. години (5,2%).

СДУ у 2016. години би износила око 2,4% БДП. Најављена је изградња творнице "Биоорганика" у Какњу укупне вриједности од око 20 мил. КМ за производњу протеина, те животињске и техничке масти. Потписан је меморандум о разумијевању за изградњу вјетроелектране „ВЕ Градина" д.о.о. Цебара Томиславград са "ЦМЕЦ" (China machinery engineering corporation) и "ЦАИДЦ" (China-Africa investment and development Co.) снаге 112 MW, с роком изградње 2017. године. Укупни износ инвестиције процјењује се на приближно 150 мил. евра. Тиме би се просјечно годишње улагање кретало од 50 до 100 мил. евра у зависности од интезитета и крајњег рока изградње.

Све занимљивија постају улагања у пројекте из области туризма које би по издавању потребних сагласности могла у дужем временском периоду донијети значајна средства. Пројекат изградње туристичког града „Бурој Озоне“ састојао би се од стамбених јединица, хотела, трговачког центра,

UNCTAD, Global investment trend monitor No.22.

²³ Око 720 мил.КМ у 2016 год., 820 мил. КМ у 2017.год., 960 мил.КМ у 2018. год.и 1 милд. у 2019.год.

за који је општина Трново у фебруару 2015. године потписала протокол о намјени са предузећем „Buroj Property Development“²⁴.

Такође, кувајтска фирма „Компакт инвест“ у насељу Отес, близу Сарајева, завршава стамбено насеље укупне вриједности 50 мил. КМ. Планирано је да насеље буде у готово до краја године. У плану је и пројекат „Ецо зона Корићани Влашић“. У цијели пројекат тренутно је укључено око 30 учесника, од тога 12 великих европских универзитета, агенција и „Сименс“ Загреб²⁵.

Према усвојеном плану приватизације за 2016. годину, планирана је продаја мањинског удјела државног капитала у фирмама (према књиговодственој вриједности 770 мил КМ). Прва је најављена продаја дијела државног власништва у „Босналијек“ д.д. Сарајево путем берзе.

Страна директна улагања у 2017. години би се кретала око 2,6% БДП. Могућ је почетак реализације више пројеката из области електроенергетике (раније одгођени) „ТЕ Угљевик 3“²⁶ (до сада је уложено око 63 милиона КМ од укупне вриједности од преко 1 милд. КМ), те „ХЕ Улог“ и „ХЕ Мрсово“.

Значајнија страна средства могла би донијети и улагања у аутопутеве. У плану је изградња дијела аутопута на релацији „Добој Југ – Жепча“, гдје би се на бази концесије (по систему Д-Б, Design and build) требала обезбиједити средства у износу од око 380 милиона евра која би се сукцесивно у складу са изградњом дионица пута уплаћивала у наредном периоду. Планирана је и изградња дијела аутопута „Добој-Вукосавље“ (прва фаза обухвата наставак радова на мосту преко ријеке Босне у Јоховцу, изградњу петље у Товири, те кракова према југу, тј. Добоја и на сјевер према Подновљу). Укупна потребна средства у износу од око 350 милиона евра била би обезбијеђена по начелу јавно-приватног партнерства. Тиме би ДСУ на годишњем нивоу од улагања у ове дионице аутопута могла износити од 100 до 200 милиона евра.

Удио страних директних улагања у 2018. години би се повећао до 2,9% БДП. Поред наставка улагања у већ поменуте електроенергетске објекте и дионице аутопутева, као занимљив могуће изводив пројекат појављује се улагање у „Творницу цемента Бановићи“ укупне вриједности око 150 милиона евра, која би била урађена по начелу заједничког улагања. Поред ниских трошкова сировинских саставница потребних за производњу цемента, био би осигуран и висококалорични угаљ из рудника, као и путна и електроенергетска инфраструктура. Предвиђа се изградња до 2018. године. Могуће је очекивати и почетак значајнијег улагања у пројекат „Бурој-озоне“ ако се остваре потребни предуслови, издавање свих дозвола и експропријације земљишта.

Директна страна улагања у 2019. години би била око 3% БДП. Улагања у електроенергетски сектор, уз наставак улагања у изградњу путева, били би носиоци улагања. У израду пројекције није узета у обзир могућа приватизација дијела „БХ Телекома“ д.д. Сарајево, као и изградња пројеката „ХЕ Дабар“ и „ТЕ Гацко 2“, који су још у фази проналажења стратешког партнера.

Ризици

²⁴ Прва фаза би била изградња “Спортско рекреационог центра Бјелашница-Доња Гркарица-Пречко поље-Колијевка”у чију сврху је потписан уговор о изради регулационог плана између општине Трново и компаније „Buroj Property Development“ из УАЕ. Први дио би требао бити готов до 2018. године у вриједности од око 930 милиона евра.

²⁵ Вриједност пројекта није укључена у пројекцију.

²⁶ „ТЕ Угљевик 3“ би градила с кинеском "China Power Engineering Consulting Group Corporation" (ЦПЕЦЦ), док ће према плану комплетним процесом изградње у технолошком и техничком смислу руководити америчка фирма "Блек енд вајт“.

Према постојећим процјенама, ризик би се највише односио на смањена улагања у електроенергетски сектор, уз незаинтересованост страних улагача при провођењу процеса приватизације преосталих дијелова државног капитала. Значајан ризик представља приједлог увођења санкција према БиХ од стране Секретаријата Енергетске заједнице која окупља земље Европске уније и земље Балкана, а због неусвајања енергетске стратегије, али и неусвајања закона о гасу на државном нивоу. То би проузроковало губитак и до 100 милиона евра субвенција од стране ЕУ за пројекте у енергетском сектору, на које БиХ има право. Такође, у перспективи даљни развој електроенергетских капацитета на бази сагоријевања угља може донијети увећане трошкове који се плаћају у облику казни због емитовања додатних количина ЦО₂ у атмосферу.

Према најновијим информацијама, изградња „ТЕ Угљевик 3“ доведена је у питање због нереално високе цијене експлоатације угља и у току је потписивање новог уговора између Владе РС и компаније „Комсар енерџи“. Такође, тренутно је у застоју изградња „ХЕ Мрсово“ од стране исте фирме те изградња „ХЕ Улог“ од стране „ЕФТ групе“. Још нису пронађени партнери односно концесионар за изградњу дионица аутопута на „Коридору 5ц“. Поред смањеног занимања страних партнера због недостатка финансијских средстава (најчешће кредитних), као препрека би се могла појавити и могућа смањена потреба за електричном енергијом у региону узрокована смањеном економском активношћу, односно ниска цијена електричне енергије.

2. ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА ЗА ПЕРИОД 2016.-2019. ГОДИНА

ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Претпоставке

Пројекције прихода од индиректних пореза за период 2016. – 2019. састоје се од основног (*baseline*) сценарија пројекција.

Основни сценарио пројекција прихода заснива се на следећим претпоставкама:

- прогнозама макроекономских показатеља Дирекције за економско планирање (ДЕП) за наведени период (март 2016.);
- наставку хармонизације акциза на цигарете са стандардима ЕУ и примјену нове политике опорезивања резаног духана²⁷;
- учинцима примјене Споразума о слободној трговини између БиХ и ЕФТА²⁸ у периоду 2016.-2017.;
- текућим трендовима у наплати прихода од индиректних пореза.

Политика акциза на дуван у 2016. години утврђена је Законом о акцизама и Одлуком²⁹ Управног одбора УИО. Политика акциза на дуван у периоду 2017. - 2019. подразумева континуирано годишње повећање специфичне акцизе на цигарете у висини од 0,15 КМ/паковању, утврђивање минималне акцизе на цигарете (минимално 60% просјечне пондерисане цијене цигарета) и усклађивање специфичне акцизе на резани дуван с акцизом на цигарете (минимално 80% минималне акцизе на цигарете).

ТЕКУЋИ ТРЕНДОВИ НАПЛАТЕ

Укупна наплата

Наплата прихода у посљедња четири мјесеца је изван уобичајених трендова. У децембру 2015. године, у мјесецу у којем је због празника наплата традиционално висока, забиљежена је врло лоша наплата због које је годишње извршење прихода пало испод пројигиране наплате. Почетак 2016. донио је висок раст прихода од индиректних пореза, што је неубичајено за тај период фискалне године, у којем се традиционално наплати најмање прихода у односу на остале кварталне. Индикативно је и да је нето наплата, која у јануару и фебруару расла по стопи од 4,0% и 4,4% респективно, брже расла од бруто наплате због пада поврата индиректних пореза. Позитивна кретања су се наставила и у марту 2016. године, с разликом да је нето раст био у функцији раста бруто наплате, док су поврати остали на истом нивоу као у марту 2015. године. Према прелиминарном извјештају УИО, бруто наплата је порасла за 5,7% у односу на март 2015. године, а

²⁷ Нова политика је у примјени од 1.8.2014. („Службени гласник БиХ“ бр. 49/14)

²⁸ „Службени гласник БиХ – међународни уговори“ бр. 18/14.

²⁹ Одлука о утврђивању посебне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2016.годину (Службени гласник БиХ бр. 94/2015).

нето наплата за 6,9%. У цјелини, наплата и бруто и нето прихода од индиректних пореза представљала је максималну наплату у марту од успостављања УИО. Захваљујући рекордном расту наплате прихода у марту кумулативна бруто наплата у првом кварталу 2016. године је расла по стопи од 3,3%. Због смањења исплата поврата од 10,4 мил. КМ нето наплата у првом кварталу 2016. године била је већа за 58,5 мил. КМ него у истом кварталу 2015. године, односно за 4,9%.

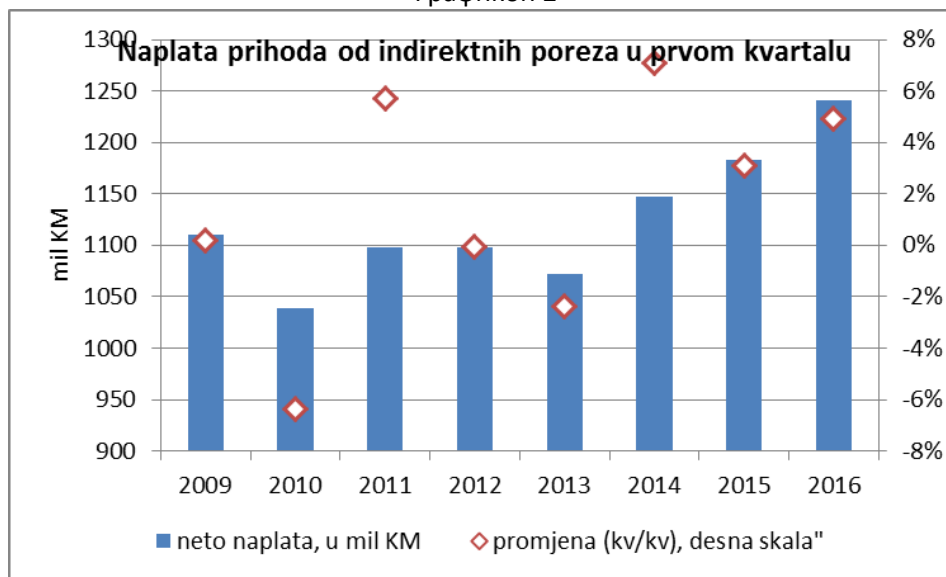
Трендови у наплати прихода у првом кварталу 2016. године представљају значајно побољшање у односу на четврти квартал, у којем је остварен незнатан раст прихода (графикон 1). Проматрајући трендове у посљедњих шест квартала могло би се закључити да је подбачај у четвртном кварталу 2015. године био изузетак, те да рекордна наплата у првом кварталу наговјештава високо извршење прихода од индиректних пореза и у 2016. години.

Графикон 1

Поређење наплате прихода од индиректних пореза у првом кварталу 2016. године у односу на први квартал претходне године указује на закључак да је наплата прихода од индиректних пореза у номиналном износу била најуспјешнија од успостављања УИО (графикон 2).

Графикон 2

Наплата по врстама прихода

У марту је забиљежен снажан раст код свих главних група прихода, што се, заједно с позитивним кретањима у претходна два мјесеца, позитивно одразило и на кумулативну наплату.³⁰ Највећи учинци у првом кварталу остварени су на ПДВ-у (+40,5 мил КМ), те на акцизама и путаринама (+21,6 мил КМ). Пад наплаћених прихода је остварен само код прихода од царина.

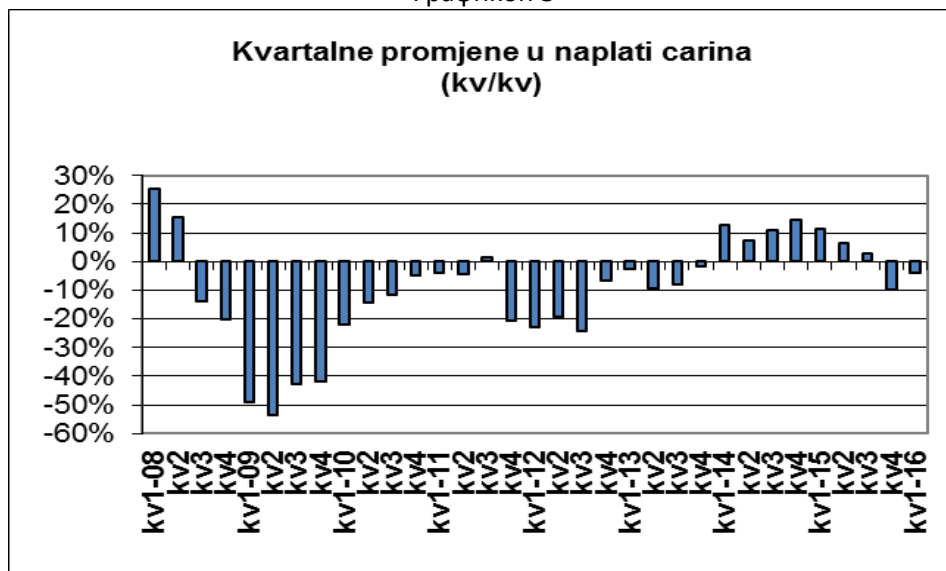
Царине

Протеклу годину је обиљежило успоравање раста прихода од царина у првом полугодишту, те оштар пад прихода у другом полугодишту. Пад прихода од царина је посљедица пада увоза капиталних добара из трећих земаља због завршетка великих инвестиција у енергетском сектору (Кина) и пада увоза нафте (Русија) због смањеног извоза деривата. Након три квартала позитивног раста, у посљедњем кварталу 2015. године приходи од царина су пали за 9,9%. Тренд слабије наплате царина је настављен и у 2016. години. У прва два мјесеца увоз из Кине је пао додатних 16,8%, а из Русије чак 35,7%³¹. Након снажног пада у јануару од 15%, наплата прихода од царина у фебруару и марту се кретала у нивоу наплате из 2015. године. То није могло компензовати губитке прихода из јануара, те је квартална наплата била мања за 4% (графикон 3). Иако је од 1.1.2015. године у примјени Споразум о бесцаринској робној размјени с ЕФТ-ом, због малог пондера земаља чланица ЕФТА-е у укупном увозу БиХ смањење царина није могло у већој мјери угрозити наплату прихода од царина.

³⁰ Треба напоменути да је у првом кварталу наплаћено и 18,1 мил КМ неусклађених прихода, који нису узети у обзир у анализи наплате по врстама прихода.

³¹ Извор: Агенција за статистику БиХ.

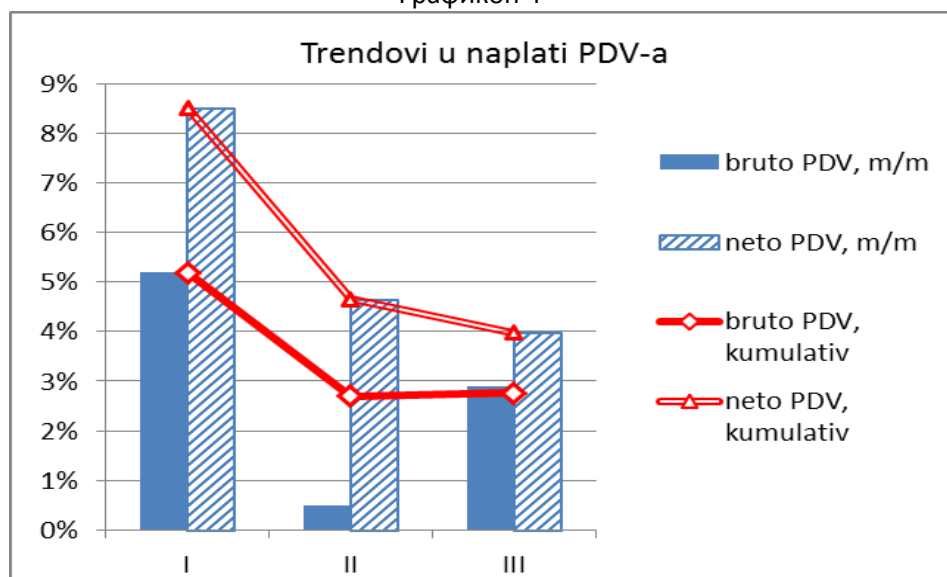
Графикон 3

ПДВ

Наплата ПДВ-а у јануару 2016. године је представљала наставак несталних трендова и осцилација из друге половине 2015. године. Забиљежен је снажан раст нето ПДВ-а од 8,5%, који је резултат кумулативног учинка раста бруто наплате и пада поврата. У посљедња два мјесеца наступило је успоравање раста. У фебруару је забиљежен раст од 4,7%, а у марту 4% (графикон 4).

Графикон 4

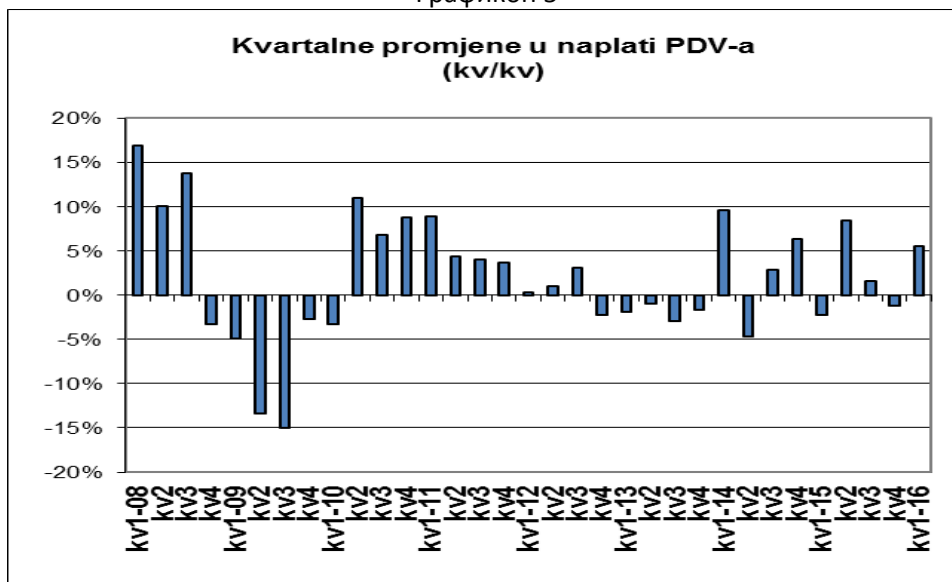

Разлози за силазни тренд је успоравање раста бруто наплате и поступан пораст исплата поврата, који су у марту достигли ниво из марта 2015. године. Један од разлога за раст поврата је раст извоза у јануару 2016. године³², а због рокова подношења ПДВ пријава и рокова за исплату поврата

³² Према подацима УИО, раст извоза у јануару је износио 6,5%.

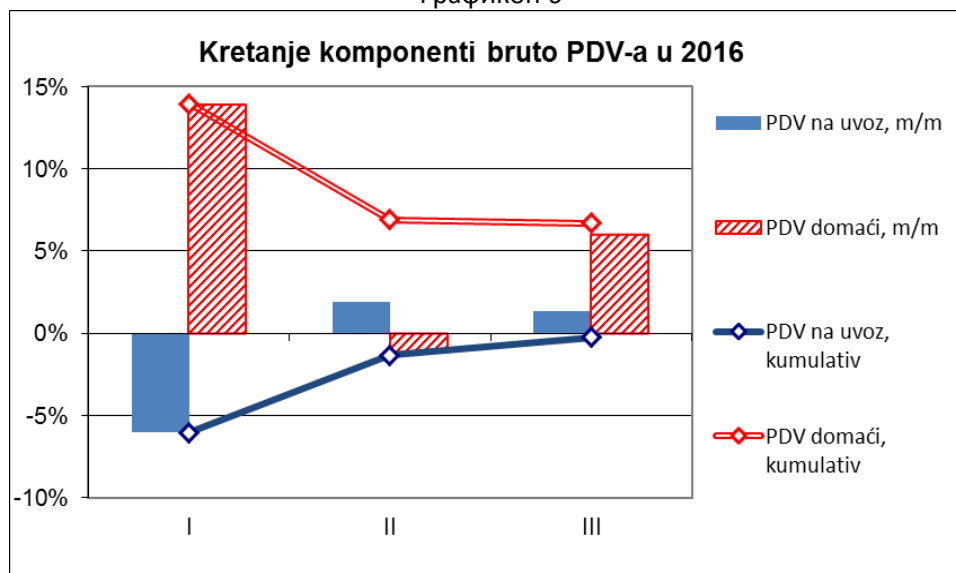
ефекат се испољио у наредним мјесецима. Преглед кретања кварталне наплате ПДВ-а показује снажне осцилације у наплати, а у цјелини позитивне трендове у посљедње двије године. Након слабог раста у трећем и пада у четвртном кварталу 2015. године, у првом кварталу 2016. године је остварен раст од 5,6% (графикон 5).

Графикон 5

Први квартал 2016. године је започео снажним падом ПДВ-а на увоз од 6,1% у јануару. Насупрот томе, домаћи ПДВ је растао по стопи од 14% (графикон 6).

Графикон 6

Домаћи ПДВ у јануару се односио на пословање у децембру, а пад увоза у децембру 2015. године по аутоматизму значи мањи улазни ПДВ на пријавама и већу ПДВ обавезу. Смиривање трендова

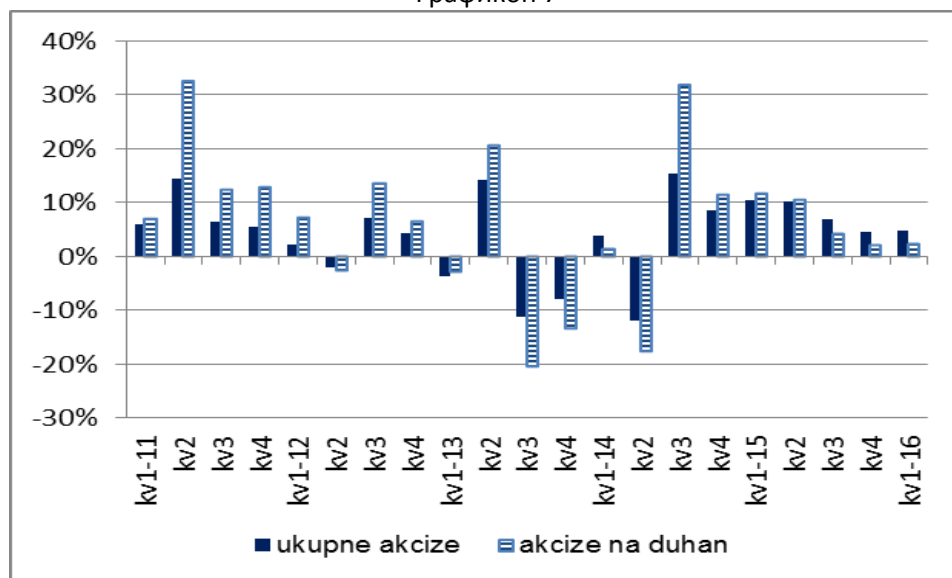
наступило је већ у фебруару, кад је остварен скромни раст ПДВ на увоз и мањи пад домаћег ПДВ-а. У марту су забиљежена позитивна кретања код обје компоненте, с тим да је домаћи ПДВ растао по стопи од 6%, а ПДВ на увоз 1,3%. У цјелини, први квартал је донио раст домаћег ПДВ-а од 6,7%, док је ПДВ на увоз креће око наплате у првом кварталу 2015. године.

Просјечна стопа издвајања из бруто ПДВ-а за исплату поврата у првом кварталу 2016. године износила је 24,1%, што је за 1,9 п.п. испод удјела у првом кварталу 2015. године. Поређење исплате поврата ПДВ-а у првом кварталу у 2016. години са 2015. годином указују на смањење поврата обвезницима од 1,9% (или -4,5 мил КМ) и међународним пројектима од чак 28,5% или 6,9 мил КМ.

Акцизе и путарина

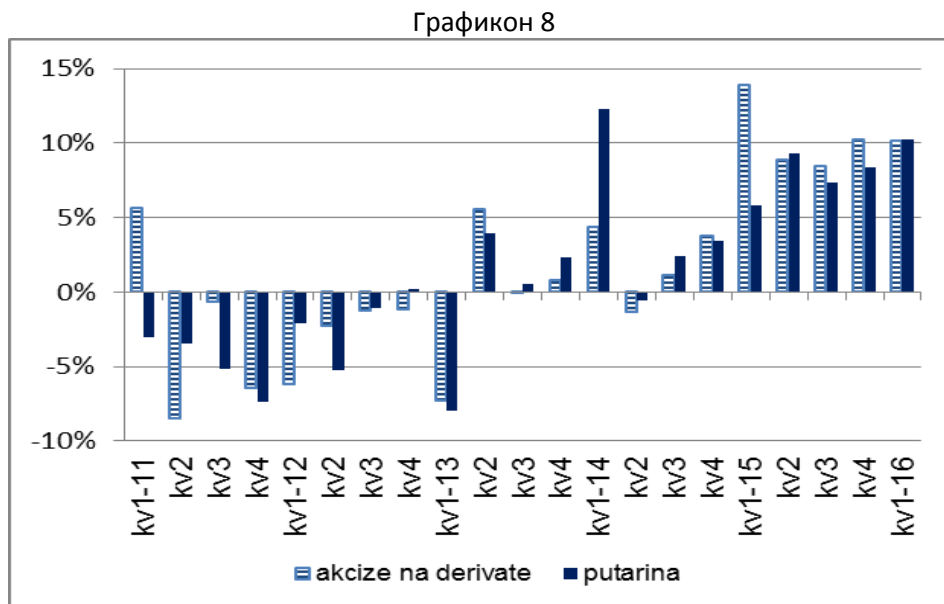
Наплата прихода од акциза у прва два мјесеца 2016. године се кретала на нивоу наплате из 2015. године, да би у марту порасла за 15,4%. Највећи пораст остварен код акциза на деривате нафте из увоза, чак 55,7%. Може се претпоставити да је овако висок раст посљедица прављења залиха деривата нафте због прогноза раста цијена на свјетском тржишту у наредним мјесецима. Високе стопе раста су забиљежене и код акциза на дуван, путарине и акциза на пиво. С друге стране, значајан пад прихода је остварен код акциза на домаће деривате нафте, алкохол и алкохолна пића, безалкохолна пића и каву. Позитивна кретања у марту утицала су на укупну кварталну наплату прихода од акциза, која је за 4,7% била већа од наплате у првом кварталу 2015. године.

Графикон 7

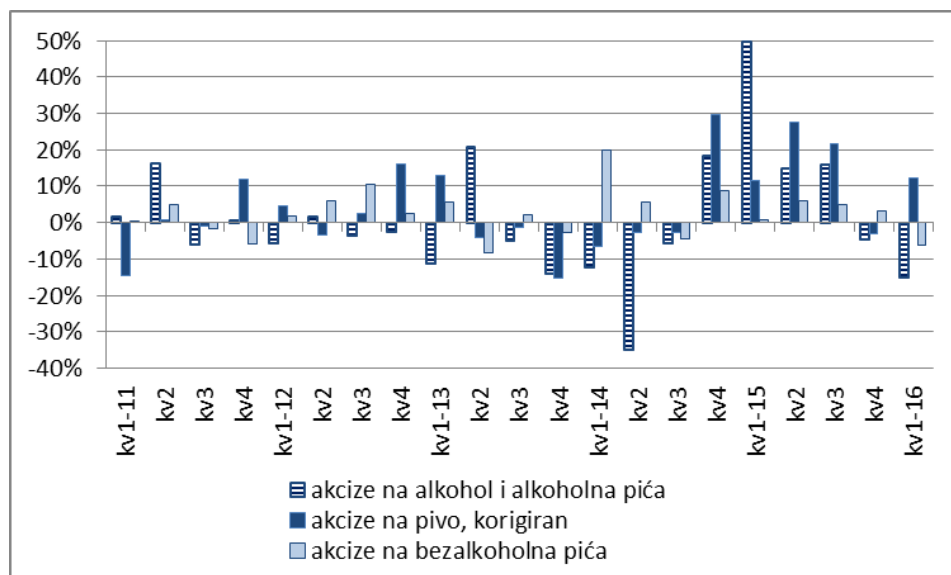
И поред нестабилног старта у 2016. години, поређења кварталне наплате показују да стабилан позитиван тренд наплате акциза траје већ седам квартала узастопно, с тим да је примјетно успоравање (графикон 7) и заостајање раста прихода од акциза на дуванске прерађевине у односу на укупне акцизе у посљедња три квартала. Тренд се може објаснити исцрпљивањем учинака нове политике опорезивања резаног дувана (у примјени од 1.8.2014. године), с једне стране, и високим стопама раста прихода од акциза на деривате, с друге стране.

Приходи од деривата нафте (акцизе и путарине) континуирано расту од другог квартала 2013. године, с изузетком слабог пада у другом кварталу 2014. године. Учинци наплате у првом кварталу 2016. године су још већи уколико се узме у обзир врло висока основица за поређење у првом кварталу 2015. године (графикон 8).

Иако са позитивним кварталним растом од 3,5% мјесечна кретања наплате акциза на кафу указују на силазни тренд. Након енормно високих стопа раста прихода од акциза на алкохол и алкохолна пића, у 2015. години у првом кварталу је остварен пад од 15,3% (графикон 9). Анализа мјесечних стопа раста указује на силазни негативан тренд. Слично је и с приходима од акциза на безалкохолна пића којих је на нивоу квартала наплаћено 6,3% него у истом кварталу 2015. године. Позитивни трендови у наплати акциза из 2015. године задржани су само код акциза на пиво. На нивоу квартала на домаће пиво је наплаћено 18,8% више прихода од акциза, а на увозна пива 9,2%.

Графикон 9

ОСНОВНИ СЦЕНАРИО ПРОЈЕКЦИЈА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА (2016.-2019.), АПРИЛ 2016.

Табела 2.1: Основни сценарио пројекција (2016-2019)

Врста прихода (нето)	У мил КМ						Пројигцирана стопа раста			
	извршење	пројекција					2016.	2017.	2018.	2019.
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.					
ПДВ	3.255,9	3.375,9	3.490,2	3.610,0	3.731,2		3,7%	3,4%	3,4%	3,4%
Акцизе	1.408,1	1.464,5	1.504,2	1.545,1	1.583,0		4,0%	2,7%	2,7%	2,5%
Царине	239,9	240,8	252,6	264,6	278,4		0,4%	4,9%	4,8%	5,2%
Путарина	319,8	335,5	342,9	350,1	357,1		4,9%	2,2%	2,1%	2,0%
Остало	35,1	29,2	29,4	29,6	29,8		-16,8%	0,7%	0,7%	0,7%
УКУПНО	5.258,7	5.446,0	5.619,4	5.799,4	5.979,5		3,6%	3,2%	3,2%	3,1%
Путарина (0,10 КМ/л)	-127,6	-134,2	-137,2	-140,0	-142,8		5,2%	2,2%	2,1%	2,0%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	5.131,1	5.311,8	5.482,2	5.659,3	5.836,7		3,5%	3,2%	3,2%	3,1%

Пројекције за 2016.

На основу трендова наплате прихода, годишњих макроекономских пројекција и процјена учинака измјене Закона о акцизама и примјене Споразума о слободној трговини између БиХ и ЕФТА-е, пројигирана нето наплата прихода од индиректних пореза за 2016. годину износи 5.446,0 мил КМ, што је за 3,6% више него у 2015. години.

ПДВ

Пројекција прихода од ПДВ-а за 2016. годину износи 3.375,9 мил КМ, што је за 3,7% више од наплате у претходној години. Пројигирана стопа раста годишње наплате је испод остварене у првом кварталу, а заснована је пројекцијама макроекономских показатеља за 2016. годину, као и на трендовима наплате ових прихода, који указују на успоравање раста прихода у односу на снажне стопе раста на самом почетку године (графикон 4).

Акцизе

Пројекција раста прихода од акциза у 2016. години износи 4% или номинално 56,5 мил КМ. Највиши апсолутни раст прихода потиче од акциза на дуван. Очекивани учинци примјене измјена Закона о акциза у подручју опорезивања дувана из 2014. године су у највећој мјери исцрпљени, те даљни раст прихода од акциза, у оквиру постојеће политике опорезивања, зависи од кретања агрегатне потрошње и дохотка и о мјерама на сузбијању црног тржишта и пореске евазије. Пројекције акциза на дуванске прерађевине у 2016. години темеље се на примјени одлуке Управног одбора УИО, којом је специфична акциза на цигарете повећана за 0,15 КМ/паковању, а специфична акциза на резани дуван на 89,20 КМ/кг³³. Претпоставља се да ће се ново порезско оптерећење у цијелости пренијети на малопродајне цијене. Очекује се да ће малопродајне цијене цигарета у просјеку порасти за 9%, а да ће вриједност тржишта дувана због притиска нових пореза и преласка особа с ниским дохоцима на супституцију цигарета расти спорије од раста агрегатне потрошње. Раст малопродајних цијена цигарета неминовно ствара притисак за јачање супституције потрошње јефтинијих цигарета потрошњом резаног дувана. Будући да раст цијена цигарета прати и раст цијена резаног дувана, очекује се снажење црног тржишта дувана, односно супституција легалних дуванских прерађевина цигаретама произведених ручним мотањем или нелеганом производњом из небрендираног дувана. Извјесно је да ће раст цијена дуванских прерађевина, уз скромни раст укупне вриједности тржишта, изазвати пад потрошње цигарета, мјерено количином издатих акцизних маркица, најмање 8%. Легална супституција умањује убране приходе од акциза на дуванске прерађевине, а нелегална доводи до губитка свих пореских давања. У таквим околностима очекује се скромнији раст прихода од акциза, номинално у висини од 30,4 мил КМ, односно 3,7%.

Након акциза на дуван, апсолутном пројигираном расту акциза највише доприносе акцизе на деривате нафте (21,9 мил КМ). Пројигирана годишња стопа раста акциза на нафту (4,7%) је испод остварене стопе у првом кварталу, с обзиром да се висок раст из првог квартала може приписати нагомилавању залиха због кретања цијена нафте на свјетском тржишту.

У складу с текућим трендовима наплате и пројекцијама ДЕП-а пројигиране су остале категорије акциза, од којих апсолутном расту акциза највише доприносе акцизе на пиво, док је за акцизе на алкохол пројигиран пад наплате.

Царине

Споразум о слободној трговини између БиХ и ЕФТА-е подразумијева фазно укидање царина и осталих намета с фискалним учинком на увоз из чланица ЕФТА-е у периоду од 2015. до 2018. године.

³³ Одлука о утврђивању посебне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на духан за пушење за 2016. годину (Службени гласник БиХ бр. 94/2015).

У години која је претходила почетку примјене Споразума (2014.) увоз из чланица ЕФТА је представљао свега 0,6% увоза БиХ³⁴. Међутим, имајући у виду да се царине углавном наплаћују на увоз из трећих земаља удіо наплаћених царина из чланица ЕФТА-е у приходима од царина износио је 3,3%. Већ у 2015. години, након прве године provedбе Споразума, увоз из ЕФТА-е је порастао за 12,7%³⁵, што указује на супституцију увоза на који се плаћала царина с бесцаринским увозом. У сваком случају, због малог удјела земаља чланица ЕФТА-е у укупном увозу БиХ примјена овог споразума није могла у већој мјери угрозити наплату прихода од царина.

У 2016. години је упркос прогнозираном расту увоза (ДЕП) пројициран скроман раст прихода од царина (0,4%), због снажног пада увоза из земаља које не подлијежу уговорима о бесцаринској трговини (Кина, Русија).

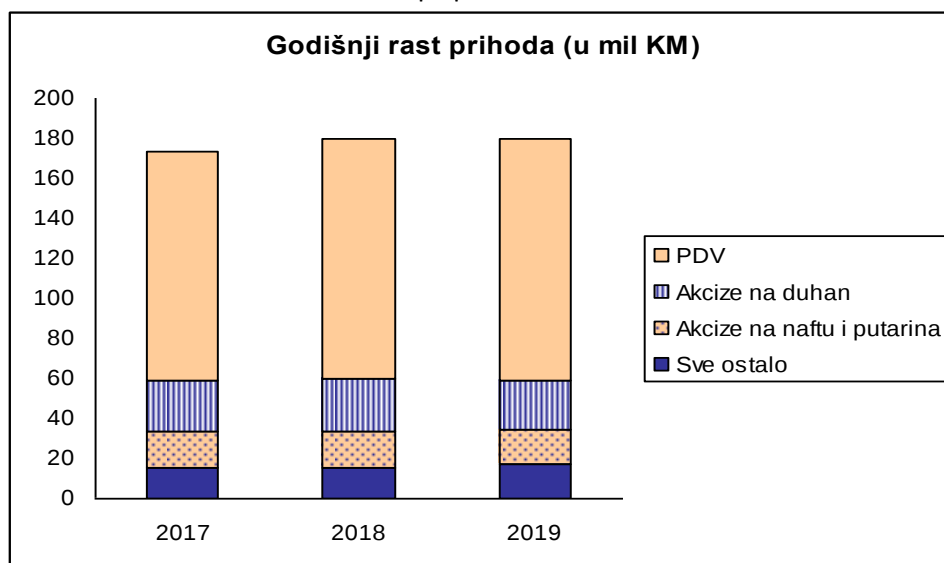
Путарина

Пројицирана стопа раста прихода од путарине у 2016. години извршена је на основу текућих трендова наплате и макроекономских пројекција, а износи 4,9%. Годишња пројицирана стопа раста за 2016. годину је испод остварене стопе раста ових прихода у првом кварталу, из истог разлога као код акциза на деривате нафте (очекивано успоравање тренда због нагомилавања залиха деривата у првом кварталу).

Пројекције за 2017. - 2019.

Пројициране стопе раста прихода за 2017., 2018., и 2019. годину износи 3,2%, 3,2% и 3,1% респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројицираним релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2016. годину, те учинцима измјена политика у области царина и акциза на дуван.

Графикон 10

Удио раста појединих прихода у укупном годишњем расту индиректних пореза приказан је у табели 2.2.

³⁴ Извор: Агенција за статистику БиХ, www.bhas.ba.

³⁵ Ибид.

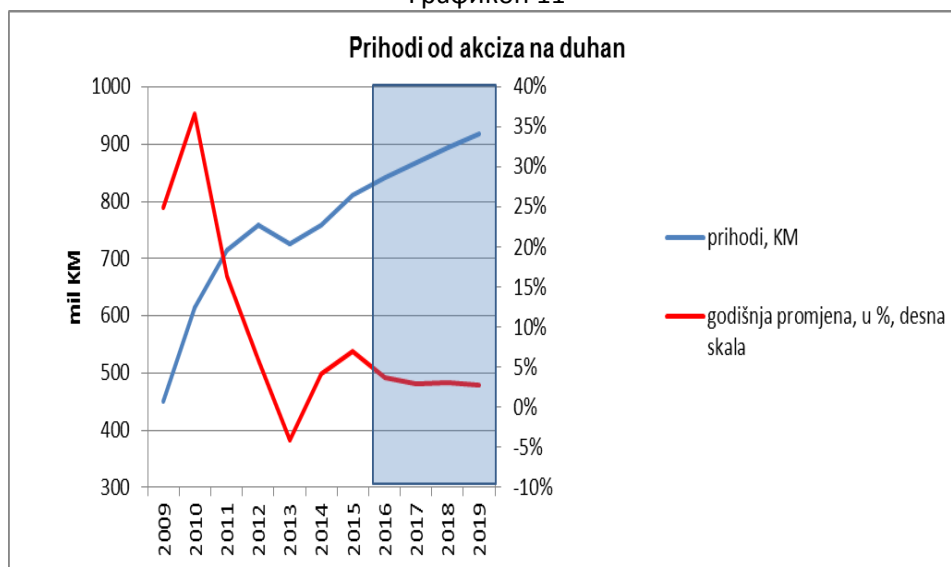
Табела 2.2

Удио у годишњем номиналном расту прихода (у %)	Пројекција		
	2017.	2018.	2019.
ПДВ	65,9%	66,5%	67,3%
Акцизе на дуван	14,5%	14,9%	13,8%
Акцизе на нафту и путарина	10,5%	9,9%	9,6%
Све остало	9,0%	8,7%	9,4%
УКУПНО	100,0%	100,0%	100,0%

Највећи генератор суфицита прихода од индиректних пореза у наведеном периоду је ПДВ, с обзиром на његов значајан удио у приходима, те планираним стабилним стопама раста у складу с пројигцираним стопама раста потрошње. У све три наведене године приходи од ПДВ-а генеришу преко 65% апсолутног годишњег пројигцираног раста прихода (графикон 10 и табела 2.2).

Приходи који највише доприносе расту индиректних пореза након ПДВ-а су акцизе на дуван. Пројекције акциза на дуванске прерађевине темеље се на наставку примјене политике усклађивања опорезивања цигарета са стандардима ЕУ и усклађивања опорезивања резаног дувана с опорезивањем цигарета. Пројекције се заснивају на претпоставци преноса додатног пореског оптерећења у цијелости на малопродајне цијене дуванских прерађевина. Одјељење очекује да ће због појачане супституције цигарета резаним дуваном и снажења црног тржишта вриједност тржишта дуванских прерађевина расти успорено, а пад потрошње цигарета биће све израженији. У таквим околностима у 2017., 2018. и 2019. години може се очекивати наставак тренда успоравања раста прихода од акциза од 3%, 3,1% и 2,8% респективно и све мањи номинални учинци (графикон 11).

Графикон 11

У периоду 2017. - 2019. године планиране су стабилне стопе раста акциза на деривате нафте и путарине, у складу с макроекономским пројекцијама ДЕП-а. Ако се заједно посматрају, онда чине цца 10% апсолутног пројигцираног годишњег раста прихода.

Сви остали приходи доприносе апсолутном расту индиректних пореза мање од 10%. Ту спадају царине, остале ненаведене акцизе и остали приходи. Пројекције царина прате пројигиране стопе раста увоза и укључују учинке примјене Споразума о слободној трговини између БиХ и ЕФТА-е.

Разлике у односу на претходне пројекције

Разлике пројекција у односу на оне израђене у октобру 2015. године приказане су у табели 2.3.

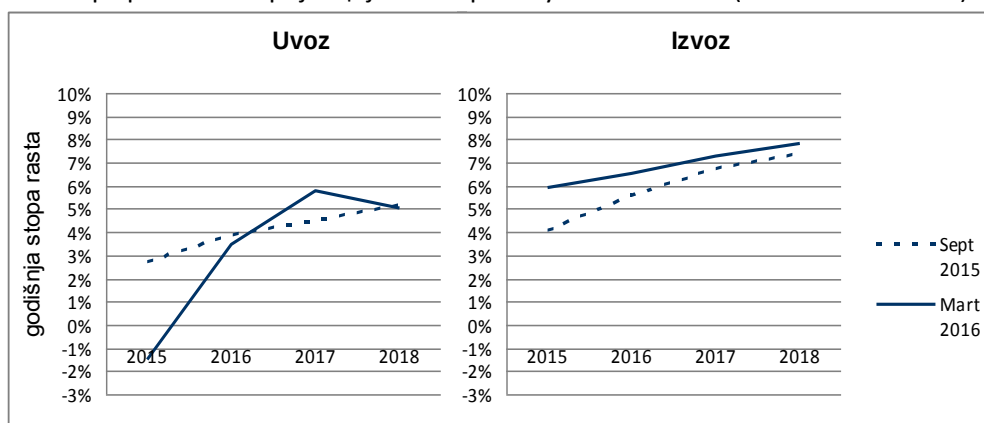
Табела 2.3

Разлика у односу на пројекције из октобра 2015. године (у мил.КМ)	Изврше	Пројекција			
	2015.	2016.	2017.	2018.	
ПДВ	-20,3	8,7	13,7	-0,1	
Акцизе	2,4	12,1	-2,1	-13,4	
Царине	-8,8	-16,7	-16,5	-19,4	
Путарина	0,8	10,5	10,1	8,9	
Остало	11,0	4,9	4,9	5,0	
УКУПНО	-14,9	19,5	10,0	-19,0	

Извршење за 2015. годину

У новембру 2015. године је кумулативни раст прихода од индиректних пореза (4,3%) био изнад годишње пројекције за 2015. годину (4%) , али је неочекивани пад прихода у децембру (2%) довео до тога да укупна наплата у 2015. години (3,7%) буде испод пројигираног нивоа. Пад увоза од чак 8,2% у децембру прошле године³⁶ угрозио је наплату прихода у том мјесецу, а највише ПДВ на увоз и царине. Увоз у БиХ у 2015. години је био далеко испод ДЕП-ове пројекције из септембра исте године (графикон 12).

Графикон 12: Пројекције стопа раста увоза и извоза (номиналне стопе)

Извор: Дирекција за економско планирање

Из горе наведених разлога највише разлике наплаћених прихода у 2015. години у односу на пројекцију из октобра односе се на приходе од ПДВ-а и царине (табела 2.3). Пад увоза у задњем кварталу 2015. године, који није био у складу с пројекцијама ДЕП-а, довео је до значајног подбачаја прихода од царина у односу на пројекцију (-8,8 мил КМ). Остварење прихода од ПДВ-а било је ниже од пројекције за 20,3 мил КМ, али се то осим кретања увоза у децембру може приписати и великим износом неусклађених прихода на крају 2015. године (16,5 мил КМ). Према досадашњим показатељима, највећи износ неусклађених прихода углавном се односи на приходе од ПДВ-а. Ови

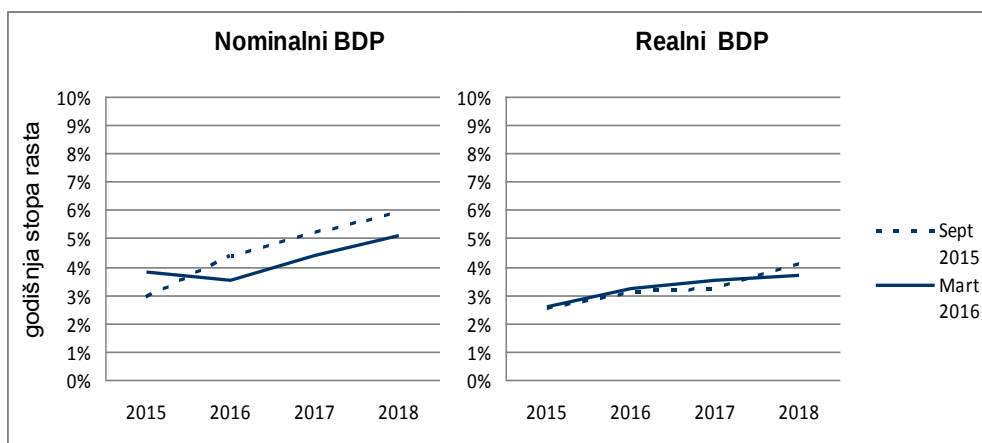
³⁶ Извор: Агенција за статистику БиХ, www.bhas.ba.

приходи укључени су у ставку “Остало” у табели 2.3, те се пребачај од 11 мил КМ готово у цијелости односи на њих. Проматрано у цијелости, наплата прихода у 2015. години била нижа за 14,9 мил КМ од пројцираног износа у октобру.

Пројекције за 2016. - 2019.

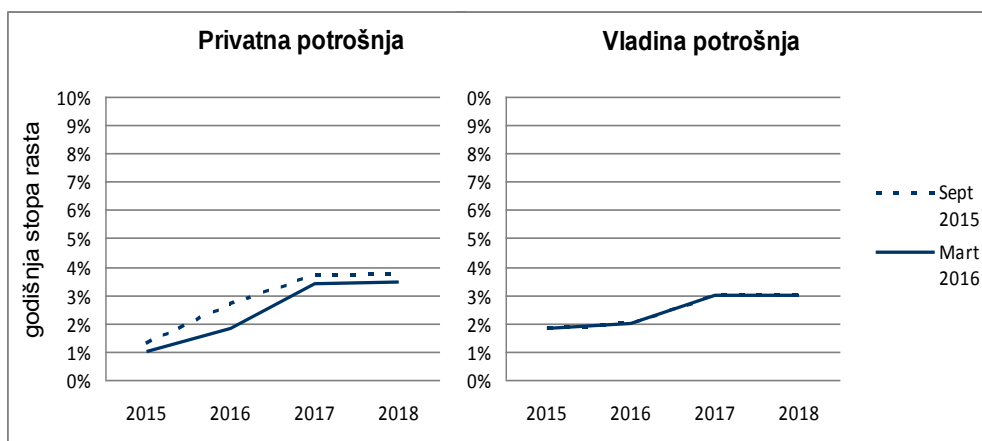
Пројекција за 2016. годину је повећана за 19,5 мил КМ или за 0,4% у односу на октобарске пројекције. Иако није било значајнијих ревидирања пројекција раста БДП-а и потрошње од стране ДЕП-а (графикони 13 и 14), повећане су пројекције прихода од ПДВ-а, акциза на деривате нафте и путарине и то због позитивних трендова наплате у првом кварталу 2016. Пројекције прихода од царина су смањене због нижег остварења у 2015. години, благог смањења пројекције увоза и пада удјела увоза из земаља које не подлијежу уговорима о бесцаринској трговини. Пројекције акциза на дуван су смањене, а разлог за нижи раст прихода од акциза на дуванске прерађевине у односу на октобарске пројекције су ниже стопе раста агрегатне потрошње и лошији текући трендови од пројцираних.

Графикон 13: Пројекције стопа раста номиналног и реалног БДП-а

Извор: Дирекција за економско планирање

Графикон 14: Пројекције стопа раста приватне и владине потрошње (номиналне стопе)

Извор: ДЕП

Пројекције за 2017. и 2018. годину су ревидиране у складу с макроекономским пројекцијама и пројцираним износима појединих врста прихода за 2016. годину. Изражено у постотцима, пројекције су у периоду 2016 - 2019 ревидиране у распону од -0,3% до 0,4% (табела 2.4).

Табела 2.4: Разлике пројекција из априла 2016. и октобра 2015. у %

Вријеме израде пројекције	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
октобар 2015.	5.273,6	5.426,5	5.609,3	5.818,4	n/a
април 2016.	5.258,7	5.446,0	5.619,4	5.799,4	5.979,5
Promjena u %	-0,3%	0,4%	0,2%	-0,3%	n/a

Ризици по пројекције

С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету, остварење пројектираног нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2016 - 2019 је подложно сљедећим ризицима:

- пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Свако одступање ових параметара од пројектираних вриједности представља ризик за пројекције прихода;
- слабији економски опоравак главних извозних партнера БиХ (ЕУ, земље ЦЕФТА) повећава ниво ризика за остварење макроекономских пројекција, а тиме и пројекција прихода од индиректних пореза у цјелини;
- увођење додатне намјенске трошарине на цигарете би представљало снажан удар на легално тржиште цигарета и приходе од трошарина. Помјерање динамике усклађивања висине укупне минималне акцизе у БиХ с минималном трошарином у ЕУ неповољно би се одразило на ценовне односе домаћих и цигарета из земаља у окружењу на штету БиХ, што би у коначници довело до смањења домаће производње цигарета и ерозије прихода од акциза и припадајућег ПДВ-а;
- евентуалне измјене политика ПДВ-а у смислу диференцираних стопа ПДВ-а, поред фискалних губитака и макроекономских импликација у смислу дисторзија на тржишту, могу дестабилизovati постојећи систем ПДВ-а и наплату прихода, умањити ефикасност рада УНО, оптеретити пословне субјекте и значајно повећати ризик од превара;
- свака измјена политике опорезивања деривата нафте која би ишла у правцу повећања намјенске путарине довела би до повећања јаза у опорезивању супститута (дизел и лож-уље) и дисторзија на тржишту деривата, с негативним посљедицама по приходе од путарине.

РАСПОДЈЕЛА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Укупни приходи од индиректних пореза у 2017. години које планира наплатити Управа за индиректно опорезивање БиХ, према пројекцијама ОМА, **износе 5.619,4 милиона КМ.**

Уважавајући постојеће прописе којима се регулишу наплата и расподјела прихода, мора се имати у виду да средстава наплаћена по основу путарина представљају намјенска средства која користе дирекције за путеве, односно јавна предузећа за путеве. Планирани приходи по основу путарина износе укупно 137,2 милиона КМ (намјенска путарина за аутопутеве 0,10 КМ/лит деривата нафте), те њиховим искључењем, према процјенама ОМА УНО, **за расподјелу у 2017. години остаје износ од 5.482,2 мил. КМ.**

Расподјела прихода вршиће се у складу са постојећим законским прописима, а за финансирања институција БиХ у 2017., 2018. и 2019. години са Јединственог рачуна УИО издвојиће се по 750

милиона КМ. Преостали износ прихода од индиректних пореза ће се расподијелити између ентитета и Дистрикта Брчко у складу са законским рјешењима и подзаконским актима које доноси Управни одбор Управе за индиректно опорезивање.

3. ФИСКАЛНИ ЦИЉЕВИ И ФИСКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ У БИХ

Примарни фискални биланс, дефинисан у складу са чланом 1. став (2) Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини планира се у 2017. години у виду дефицита, у износу од 126,7 мил. КМ, од чега:

- институције БиХ планирају дефицит од 70,6 мил. КМ,
- Република Српска планира дефицит од 194,5 мил. КМ,
- Федерација БиХ планира суфицит од 132,0 мил. КМ и
- Брчко Дистрикт планира суфицит од 6,4 мил. КМ.³⁷

Уколико додамо и износ непокривеног вишка расхода над приходима, који износи 133,6 мил. КМ за 2017. годину, и то:

- Република Српска: 10,6 мил. КМ,
- Федерација БиХ: 112,4 мил. КМ и
- Брчко Дистрикт: 10,6 мил. КМ,

Из тога слиједи да укупан планирани дефицит у 2017. години у БиХ износи 260,3 мил. КМ.

НИВО И СТРУКТУРА ЈАВНЕ ПОТРОШЊЕ

Ниво јавних расхода, као удио у БДП-у, у периоду 2017 - 2019. године треба смањивати с циљем да ниво јавних расхода консолидовано на нивоу БиХ буде испод 40% БДП-а.

Табела 3.1 Укупни јавни расходи у БиХ у периоду 2015. - 2018. година (у мил. КМ)

Расходи	2016.	2017.	2018.	2019.
Институције БиХ	950,0	950,0	950,0	950,0
Федерација БиХ	8.022,5	7.764,7	7.786,5	7.854,5
Република Српска	4.298,3	4.175,7	3.892,4	3.950,8
Брчко Дистрикт	209,6	209,6	209,6	209,6
Укупно расходи (Консолидовано)	13.480,4	13.100,0	12.838,5	12.964,9
БДП	30.224	31.373	32.804	34.492
Институције БиХ	3,1%	3,0%	2,9%	2,8%
Федерација БиХ	26,5%	24,7%	23,7%	22,8%
Република Српска	14,2%	13,3%	11,9%	11,5%
Брчко Дистрикт	0,7%	0,7%	0,6%	0,6%
Укупно у БДП-у	44,6%	41,8%	39,1%	37,6%

Извор: Рачунице Савјетодавне групе Фискалног савјета БиХ

³⁷ Погледати табеле од 3.2 до 3.6.

У периоду 2017. - 2019. година потребно је учинити додатне напоре како би се промијенила структура јавне потрошње у правцу јачања капиталних инвестиција, а на терет смањења текућих расхода.

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД ОКВИРА БУЏЕТА

Структура буџетских расхода је илустративна и оквирна, а сваки ниво власти у складу с усвојеним политикама утврђује коначну структуру расхода и прихода у својим ДОБ-овима и годишњим буџетима. У табеларном прегледу оквира буџета (у наставку) дан је консолидовани преглед прихода, расхода, финансирања и примарног биланса за период 2016. - 2019. године, односно преглед за институције БиХ, Републику Српску, Федерацију БиХ и Брчко Дистрикт, те консолидовано за БиХ.

Извјештај укључује:

- приходе, расходе и финансирање буџета институција БиХ (таблица 3.2);
- приходе, расходе и финансирање буџета Републике Српске (фонд 01) и фондова 02 до 05; приходе, расходе и финансирање корисника буџета Републике који послују преко властитих банковних рачуна изван ГКТ; приходе, расходе и финансирање буџета општина и градова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ванбуџетских фондова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ЈП “Путеви РС” и ЈП “Аутопутеви РС”, те ино пројекте, средства “ескроу” рачуна и путарине (табела 3.3);
- приходе, расходе и финансирање буџета ФБиХ; приходе, расходе и финансирање буџета кантона/жупанија; приходе, расходе и финансирање буџета општина и градова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ванбуџетских фондова и кантоналних/жупанијских дирекција за путеве, приходе, расходе и финансирање јавних предузећа ФБиХ, док ино пројекти нису укључени (табела 3.4) и
- приходе, расходе и финансирање буџета Брчко Дистрикта и фондова у Брчко Дистрикту (табела 3.5).

Напомена: Приликом поређења извјештаја по нивоима треба водити рачуна о разликама у обухвату података.

Табела 3.2: Оквир буџета институција БиХ (у мил. КМ)

ИНСТИТУЦИЈЕ БиХ	2016.	2017.	2018.	2019.
Приходи	899,5	879,4	882,4	873,4
Порески приходи	750,0	750,0	750,0	750,0
Индиректни порези	750,0	750,0	750,0	750,0
Директни порези	0,0	0,0	0,0	0,0
Остали порески приходи	0,0	0,0	0,0	0,0
Доприноси	0,0	0,0	0,0	0,0
Грантови и трансфери	1,0	1,1	1,1	1,1
Остали приходи	148,5	128,4	131,4	122,4
Расходи	950,0	950,0	950,0	950,0
Бруто плате и накнаде	666,4	668,7	673,7	677,0
Издаци за материјал и услуге	176,4	180,6	190,1	178,2
Камате	1,0	1,1	1,1	1,1
Субвенције, социјална давања и трансфери	17,9	18,4	14,0	14,7
Остали расходи	21,7	26,0	20,9	28,7
Нето издаци за нефинансијску имовину	66,6	55,2	50,2	50,4
Биланс	-50,5	-70,6	-67,6	-76,6
Финансирање	50,5	70,6	67,6	76,6
Домаће	50,5	70,6	11,8	8,3
Отплата унутрашњег дуга	0,0	0,0	0,0	0,0
Остало				
(+/-)	50,5	70,6	11,8	8,3
Спољно	0,0	0,0	55,8	68,3
Повлачење ино кредита	0,0	0,0	55,8	68,3
Отплата главнице ино кредита	0,0	0,0	0,0	0,0
Непокривени вишак расхода	0,0	0,0	0,0	0,0

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

Табела 3.3: Оквир буџета Републике Српске (у мил. КМ)

РЕПУБЛИКА СРПСКА	2016.	2017.	2018.	2019.
Приходи	3.936,4	3.981,2	4.116,0	4.177,8
Порески приходи	1.975,1	2.020,8	2.115,6	2.149,0
Индиレクトни порези	1.518,0	1.560,4	1.641,2	1.672,1
Директни порези	427,9	434,1	448,1	463,6
Остали порески приходи	29,2	26,3	26,3	13,3
Доприноси	1.463,6	1.481,9	1.514,7	1.548,9
Грантови и трансфери	17,0	8,2	8,6	7,9
Остали приходи	480,8	470,2	477,0	442,1
Расходи	4.298,3	4.175,7	3.892,4	3.950,8
Бруто плате и накнаде	971,0	975,5	980,4	983,2
Издаци за материјал и услуге	343,5	345,8	345,8	342,6
Камате	144,0	143,6	138,2	119,4
Субвенције, социјална давања и трансфери	2.147,8	2.155,2	2.155,3	2.209,1
Остали расходи	106,3	92,7	91,8	91,9
Нето издаци за нефинансијску имовину	585,6	462,8	180,8	204,6
Биланс	-361,8	-194,5	223,6	227,0
Финансирање	361,8	194,5	-223,6	-227,0
Домаће	-226,1	-293,3	-230,3	-39,9
Отплата унутрашњег дуга	-33,6	-29,2	-26,7	-31,9
Остало (+/-)	-192,5	-264,1	-203,6	-8,0
Спољно	580,7	477,3	2,0	-184,2
Повлачење ино кредита	829,7	802,5	343,1	72,6
Отплата главнице ино кредита	-249,0	-325,2	-341,2	-256,8
Непокривени вишак расхода	7,3	10,6	4,7	-2,8

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Табела 3.4: Оквир буџета Федерације БиХ (у мил. КМ)

ФЕДЕРАЦИЈА БиХ	2016.	2017.	2018.	2019.
Приходи	8.008,3	7.896,7	8.082,3	8.252,5
Порески приходи	3.682,9	3.671,9	3.782,9	3.898,2
Индириектни порези	3.112,5	3.081,0	3.188,0	3.296,1
Директни порези	569,0	589,8	593,8	601,0
Остали порески приходи	1,4	1,1	1,1	1,1
Доприноси	2.969,6	2.939,5	3.004,1	3.004,1
Грантови и трансфери	13,1	10,1	10,2	10,3
Остали приходи	1.342,7	1.275,2	1.285,1	1.339,9
Расходи	8.022,5	7.764,7	7.786,5	7.854,5
Бруто плате и накнаде	1.811,4	1.816,9	1.825,1	1.835,9
Издаци за материјал и услуге	1.683,5	1.675,7	1.661,4	1.682,6
Камате	168,8	184,0	190,4	187,8
Субвенције, социјална давања и трансфери	3.506,0	3.531,6	3.550,8	3.581,4
Остали расходи	158,5	135,0	138,1	142,9
Нето издаци за нефинансијску имовину	694,3	421,5	420,7	423,9
Биланс	-14,2	132,0	295,8	398,0
Финансирање	14,2	-132,0	-295,8	-398,0
Домаће	-233,4	-544,2	-556,7	-547,3
Отплата унутрашњег дуга	-1.137,5	-1.144,2	-1.210,0	-1.161,5
Остало (+/-)	904,1	600,0	653,3	614,2
Спољно	196,2	299,8	191,6	71,1
Повлачење ино кредита	336,6	373,6	265,9	146,3
Отплата главнице ино кредита	-140,4	-73,8	-74,3	-75,2
Непокривени вишак расхода	51,4	112,4	69,3	78,2

Извор: Министарство финансија Федерације БиХ

Табела 3.5: Оквир буџета Брчко Дистрикта (у мил. КМ)

БРЧКО ДИСТРИКТ	2016.	2017.	2018.	2019.
Приходи	214,6	216,0	216,0	216,0
Порески приходи	174,3	177,4	177,4	177,4
Индиректни порези	158,4	158,4	158,4	158,4
Директни порези	15,9	19,0	19,0	19,0
Остали порески приходи	0,0	0,0	0,0	0,0
Доприноси	21,7	21,2	21,2	21,2
Грантови и трансфери	0,0	0,2	0,2	0,2
Остали приходи	18,6	17,2	17,2	17,2
Расходи	209,6	209,6	209,6	209,6
Бруто плате и накнаде	72,5	72,5	72,5	72,5
Издаци за материјал и услуге	54,8	54,8	54,8	54,8
Камате	2,0	2,0	2,0	2,0
Субвенције, социјална давања и трансфери	69,0	69,0	69,0	69,0
Остали расходи	2,5	2,5	2,5	2,5
Нето издаци за нефинансијску имовину	8,8	8,8	8,8	8,8
Биланс	5,0	6,4	6,4	6,4
Финансирање	-5,0	-6,4	-6,4	-6,4
Домаће	-14,1	-8,1	-8,1	-8,1
Отплата унутрашњег дуга	-14,1	-8,1	-8,1	-8,1
Остало (+/-)	0,0	0,0	0,0	0,0
Спољно	0,0	-8,9	-8,9	-8,9
Повлачење ино кредита	0,0	0,0	0,0	0,0
Отплата главнице ино кредита	0,0	-8,9	-8,9	-8,9
Непокривени вишак расхода	9,1	10,6	10,6	10,6

Извор: Дирекција за финансије Брчко Дистрикта

Напомена: С обзиром да Документ оквирног буџета Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине за период 2016. - 2019. године још није усвојен од стране Владе Дистрикта (није усвојен ни буџет за 2016. годину, а ДОБ се ради тек по усвајању буџета), достављају се подаци за 2019. године идентични подацима за претходну (2018.) Наиме, према нашем мишљењу, подаци о приходима и потрошњи који ће ићи као приједлог за ту (2019.) годину неће се битно разликовати од пројекција за годину прије.

Табела 3.6: Консолидовано БиХ (у мил. КМ)

	2016.	2017.	2018.	2019.
Приходи	13.058,8	12.973,3	13.296,7	13.519,7
Порески приходи	6.582,3	6.620,1	6.825,9	6.974,6
Индиректни порези	5.538,9	5.549,8	5.737,6	5.876,6
Директни порези	1.012,8	1.042,9	1.060,9	1.083,6
Остали порески приходи	30,6	27,4	27,4	14,4
Доприноси	4.454,9	4.442,6	4.540,0	4.574,2
Грантови и трансфери	31,1	19,6	20,1	19,5
Остали приходи	1.990,6	1.891,0	1.910,7	1.921,6
Расходи	13.480,4	13.100,0	12.838,5	12.964,9
Бруто плате и накнаде	3.521,3	3.533,6	3.551,7	3.568,6
Издаци за материјал и услуге	2.258,2	2.256,9	2.252,1	2.258,2
Камате	315,8	330,7	331,7	310,3
Субвенције, социјална давања и трансфери	5.740,7	5.774,2	5.789,1	5.874,2
Остали расходи	289,0	256,2	253,3	266,0
Нето издаци за нефинансијску имовину	1.355,3	948,3	660,5	687,7
Биланс	-421,5	-126,7	458,2	554,8
Финансирање	421,5	126,7	-458,2	-554,8
Домаће	-423,1	-775,0	-783,3	-587,0
Отплата унутрашњег дуга	-1.185,2	-1.181,5	-1.244,8	-1.201,5
Остало (+/-)	762,1	406,5	461,5	614,5
Спољно	776,9	768,2	240,4	-53,7
Повлачење ино кредита	1.166,3	1.176,1	664,8	287,2
Отплата главнице ино кредита	-389,4	-407,9	-424,4	-340,9
Непокривени вишак расхода	67,8	133,6	84,6	86,0

Извор: Рачунице Савјетодавне групе Фискалног савјета БиХ

ГОРЊЕ ГРАНИЦЕ ЗАДУЖЕЊА БУЏЕТА

Ограничења износа дуга на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, утврђена су законима, и то:

- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 52/05),
- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12 и 52/14), и
- Законом о дугу, задуживању и гаранцијама у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 86/07, 24/09, 44/10 и 30/16).

Наведеним законима на нивоу БиХ и у Федерацији БиХ, уз незнатне разлике кад су у питању гаранције, регулисано је да у периоду стварања дуга износ за сервисирање дугорочног дуга (унутрашњег и спољног), по предложеном дугу и цјелокупном доспјелом неизмиренем постојећем дугу, у било којој наредној години не прелази 18% износа редовних прихода остварених у претходној фискалној години.

Узевши у обзир законска ограничења износа дуга заједничких институција БиХ и дуга ентитета, те чињеницу да би прекомјерним задуживањем институција БиХ или било којег ентитета дошло до угрожавања фискалне стабилности и кредитног рејтинга Босне и Херцеговине, неопходно је дефинисати износе горњих граница задужења у 2017. години, у складу са законским одредбама сваког од ентитета.

Сервис дуга Федерације и кантона/жупанија у 2016. години може износити максимално 18% консолидованих прихода Федерације и кантона/жупанија остварених у 2015. години, односно 640,9 мил. КМ.

Сервис дуга свих нивоа власти у ФБиХ у 2016. години може износити до 714,7 мил. КМ, од чега:

- сервис дуга општина 73,7 мил.КМ (10% у односу на укупан приход општина у 2015. години)
- сервис дуга кантона/жупанија 193,1 мил.КМ (10% у односу на укупан приход кантона/жупанија у 2015. години)
- сервис дуга Федерације БиХ 447,8 мил.КМ, што представља разлику између 640,95 мил. КМ (колико износи 18% консолидованих прихода Федерације БиХ и кантона/жупанија из 2015. године) и 193,12 мил. КМ (што је 10% прихода кантона/жупанија у 2015. години).

Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 71/12 и 52/14) утврђено је да јавни дуг Републике Српске (дуг Републике Српске, дуг јединица локалне самоуправе и дуг фондова социјалне сигурности) на крају фискалне године не може бити већи од 55% БДП-а оствареног у тој години (у 2017. години: 5.338,3 мил. КМ), док укупан дуг Републике Српске (јавни дуг Републике Српске, дуг јавних предузећа, Инвестиционо-развојне банке Републике Српске и институција јавног сектора) на крају фискалне године не може бити већи од 60% БДП-а оствареног у тој години (у 2017. години: 5.823,6 мил. КМ). Законом о допунама Закона о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број: 52/14) дефинисано је да дуг настао по основу задужења за финансирање санације штете из Јединственог регистра, прописаног у Закону о фонду солидарности за обнову Републике Српске, изузима се из ограничења која су прописана за укупан и јавни дуг Републике Српске.